

**Міністерство освіти і науки України
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка**

**Факультет іноземних мов
Кафедра англійської філології та методики навчання англійської
мови**

Кваліфікаційна робота

**ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ
КЛАСІВ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНТЕРАКТИВНИХ МЕТОДІВ
НАВЧАННЯ**

**Спеціальність: 014 Середня освіта
Предметна спеціальність 014.021 (Мова та зарубіжна література
(англійська))**

**Освітня програма «Середня освіта (Англійська мова, німецька/французька
мови та літератури, зарубіжна література)»**

**Здобувача другого (магістерського)
рівня вищої освіти
групи мСОАМ-23
Паньків Ірини Володимирівни**

**НАУКОВИЙ КЕРІВНИК:
кандидат педагогічних наук, доцент
Гупка-Макогін Надія Ігорівна**

**РЕЦЕНЗЕНТ:
завідувач кафедри іноземних мов,
професор, доктор педагогічних наук
Сокол Мар'яна Олегівна**

ЗМІСТ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ	4
ВСТУП.....	5
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ	9
1.1. Лексична компетентність як ключовий компонент іншомовної комунікативної компетенції	9
1.2. Огляд та характеристика цифрових навчальних ресурсів для вивчення іншомовної лексики	15
1.3. Фактори, що впливають на ефективність формування іншомовної лексичної компетентності.....	20
Висновки до 1 розділу	25
РОЗДІЛ 2. ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ	27
2.1 Поняття та класифікація інтерактивних методів навчання	27
2.2. Етапи формування лексичної навички на уроках англійської мови серед учнів 10-11 класів.....	32
2.3 Розробка комплексу інтерактивних вправ для ефективного розвитку лексичної компетентності.....	34
Висновки до 2 розділу	46
РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ.....	47
3.1. Організація та проведення педагогічного експерименту з перевірки ефективності розробленої методики	47
3.2. Оцінка та інтерпретація результатів	52
Висновки до 3 розділу	61
ВИСНОВКИ.....	62
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	65
ДОДАТКИ	72

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ СКОРОЧЕНЬ

ЕГ – експериментальна група

КГ – контрольна група

ЛК – лексична компетентність

ЛО – лексична одиниця

ВСТУП

Вільне володіння іноземною мовою є запорукою успіху в умовах сучасного світу. Відповідно до сучасних освітніх стандартів, ключовим завданням школи є забезпеченні готовності учнів до повноцінної комунікації в реальних умовах спілкування. Основою для цього є лексична компетентність, яка представляє собою вміння швидко, правильно та доречно використовувати слова у мовленні. Це особливо важливо для учнів старших класів, які готуються до вступу у вищі навчальні заклади чи професійної діяльності.

На практиці існує поширена проблема, коли школярі часто знають багато слів (пасивний запас), але не вміють активно ними користуватися під час розмови. Традиційні методи навчання нерідко є монотонними і не дають необхідного стимулу для переведення лексики в активний запас. Тому виникає потреба у застосуванні інтерактивних методів навчання, які роблять уроки цікавішими, підвищують мотивацію та змушують учнів практично взаємодіяти з мовою.

Ця проблема постійно перебуває в центрі уваги науковців. Теоретичні засади лексичної компетентності глибоко досліджували українські вчені, такі як С. Ю. Ніколаєва, Л. Наконечна та Н. Сіранчук. У той же час, ефективні шляхи активізації навчання через інтерактивні та активні методи висвітлено у працях О. І. Пометун та Л. В. Пироженко.

Мета магістерської роботи полягає у теоретичному обґрунтуванні та розробці методики формування лексичної компетентності учнів старших класів, а також експериментальній перевірці її ефективності при використанні інтерактивних методів навчання.

Реалізація поставленої мети передбачає розв'язання таких **завдань**:

1. дослідити поняття, зміст та структуру лексичної компетентності;
2. оглянути та охарактеризувати цифрові навчальні ресурси для вивчення іншомовної лексики;

3. визначити етапи формування лексичної навички серед учнів 10-11 класів та фактори, що впливають на ефективність формування іншомовної ЛК;
4. проаналізувати поняття та класифікацію інтерактивних методів навчання;
5. розробити комплекс інтерактивних вправ для ефективного розвитку ЛК;
6. експериментально перевірити ефективність розробленої методики, здійснивши організацію та проведення педагогічного експерименту.

Об'єктом дослідження є процес формування лексичної компетентності учнів 10-11 класів на уроках іноземної мови.

Предметом дослідження є методика використання інтерактивних методів навчання у процесі формування лексичної компетентності учнів старших класів.

Методи дослідження: критичний аналіз, узагальнення та систематизацію наукової і методичної літератури; порівняння та класифікація підходів щодо інтерактивних методів; моделювання та конкретизація застосовувалися для розробки методики й комплексу вправ; емпіричні методи охоплювали педагогічне спостереження, анкетування та проведення педагогічного експерименту; обробка результатів здійснювалася шляхом статистичного аналізу; зіставлення й узагальнення отриманих даних забезпечило формулювання висновків.

Наукова новизна дослідження полягає в тому, що було визначено та обґрунтовано педагогічні умови ефективного формування лексичної компетентності учнів старших класів засобами інтерактивних методів навчання.

Практичне значення дослідження полягає в тому, що одержані результати можуть бути використані вчителями англійської мов старшої школи для покращення роботи над лексичною компетентністю учнів. Розроблений

комплекс інтерактивних вправ можна застосовувати на уроках, додаткових заняттях і під час підготовки старшокласників до підсумкових видів контролю.

Апробація результатів дослідження. Основні положення, теоретичні напрацювання та ключові результати магістерського дослідження були апробовані шляхом їх оприлюднення у матеріалах всеукраїнських науково-практичних конференцій. Зокрема, дисертаційні матеріали були представлені на 3-й Всеукраїнській науково-практичній конференції здобувачів та молодих учених «Нові тенденції у перекладознавстві, філології та лінгводидактиці у контексті глобалізаційних процесів», що відбулася на базі Житомирського державного університету імені Івана Франка (5 листопада 2025 р.), а також на V Всеукраїнській конференції «Макаренківські читання: філологічні та методичні студії», організованій Сумським державним педагогічним університетом імені А. С. Макаренка (25 квітня 2025 р.).

Структура магістерської роботи зумовлена поставленою метою та визначеними завданнями. Дослідження містить вступ, три розділи з висновками до кожного, загальні висновки, список використаних джерел та додатки.

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми, визначено мету, завдання, об'єкт і предмет дослідження, описано методи наукового пошуку, подано наукову новизну та практичне значення отриманих результатів.

У **першому розділі** розкрито теоретичні засади формування лексичної компетентності учнів старших класів. Подано характеристику цифрових навчальних ресурсів, що можуть використовуватися для розвитку лексики і також визначено фактори, які впливають на ефективність формування лексичних умінь старшокласників

У **другому розділі** подано характеристику інтерактивних методів навчання як засобу розвитку лексичної компетентності. Також представлено добірку інтерактивних вправ та прийомів, спрямованих на активізацію лексичних умінь учнів 10–11 класів та підвищення їхнього навчального інтересу.

У **третьому розділі** представлено опис експериментальної перевірки ефективності запропонованої методики. Детально подано етапи педагогічного експерименту, методику його організації та проведення, а також результати формувального етапу. Наведено аналіз отриманих даних, проведено їх статистичне опрацювання та зроблено висновки щодо результативності інтерактивних методів у формуванні лексичної компетентності старшокласників.

У **висновках** подано узагальнення отриманих результатів, сформульовано основні теоретичні положення та практичні рекомендації щодо формування лексичної компетентності учнів старших класів засобами інтерактивних методів.

Список використаних джерел містить 51 джерело, серед яких 30 українською мовою та 21 англійською. Дослідження також містить 22 рисунки та 3 таблиці.

Додатки містять анкети для вчителів і учнів про використання інтерактивних методів на уроках англійської мови, матеріали для початкового та підсумкового контролю, а також приклади інтерактивних вправ, які застосовувалися під час експерименту.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

1.1. Лексична компетентність як ключовий компонент іншомовної комунікативної компетенції

Здатність ефективно використовувати іноземну мову фундаментально залежить від лексичної компетентності (ЛК), яка формує ядро комунікативної компетентності особистості. Оскільки володіння словниковим запасом нерозривно пов'язане з успішним спілкуванням, розвиток цієї навички є першочерговим у процесі вивчення мови. Тому подальше обговорення розпочнеться з вивчення концептуальної основи, зокрема, розгляду освітніх конструкторів, що часто взаємозамінюються: компетенція та компетентність.

У науковій літературі часто зустрічається термінологічна плутанина. Вона виникає через використання цих понять як взаємозамінних, оскільки єдине узгоджене їхнє розуміння наразі відсутнє. Намагаючись розмежувати ці поняття, І. Гушлевська пропонує такі чіткі дефініції. Згідно з її трактуванням, компетенція охоплює «сукупність взаємозалежних якостей особистості (знань, умінь, навичок, способів діяльності)», які визначаються відповідно до конкретного кола предметів і процесів та є необхідними для якісної продуктивної діяльності, пов'язаної з ними. Натомість, компетентність визначається як «володіння людиною відповідною компетенцією, що включає її особистісне ставлення до неї та до предмету діяльності» [11, с. 23].

Додаткове тлумачення компетенції пропонує М. Головань. Він стверджує, що компетенція – це «група знань у певній галузі, навичок та відносин, які впливають на значну частину професійної діяльності (ролі та зони відповідальності), які пов'язані з виконанням діяльності, які можуть бути виміряні за прийнятими стандартами та які можуть бути розвинені через навчання» [9, с. 225].

У сучасній методиці викладання іноземних мов поняття компетенції вийшло за межі простої «обізнаності» чи «сукупності знань» про мову. Воно

також охоплює «здатність» особистості, що безпосередньо стосується її вмінь, навичок та практичного володіння мовою [15]. Крім того, у лінгводидактиці мовна компетенція визначається як «інструменталізоване знання, сукупність конкретних умінь, що формуються у практиці під час спілкування та під час навчання» [15].

Лексична компетентність є однією з ключових складових мовленнєвої компетенції. Вона відіграє важливу роль у процесі вивчення іноземної мови. Її якісне формування є не просто бажаним, а обов'язковим кроком для досягнення високого рівня володіння. Успішність комунікації та загальна здатність учнів ефективно використовувати мову в різноманітних життєвих ситуаціях безпосередньо залежать від їхньої здатності вільно оперувати лексичними одиницями (ЛО).

Для початку визначимо, що таке лексика. Науковці-лінгвісти подають різні трактування цього поняття, проте їхні погляди загалом не суперечать один одному. Як зазначає у своїй праці І. Холод «Лексика – це словниковий склад мови; провідний компонент мовленнєвого спілкування; у мовленні взаємодіє з граматиною і фонетикою» [26, с. 43].

На лексичному рівні мінімальною одиницею аналізу виступає ЛО. До цього типу мовних елементів відносять такі різновиди [26, с. 43]:

- окремі слова (наприклад: book, flower, mountain і т.д);
- сталі словосполучення (наприклад: take part in, make a decision і т.д);
- фразеологічні вирази (наприклад: Once in a blue moon, The ball is in your court і т.д);
- клішовані конструкції (наприклад: Better late than never, Two birds with one stone і т.д), які засвоюються у мовленні як неподільні одиниці.

Лексична компетентність, як важлива частина мовної компетенції, досліджується багатьма науковцями, які інтерпретують її по-різному. Наприклад, дослідниця Н. Сіранчук пропонує своє бачення ЛК, визначаючи її як «здатність учня до мотиваційної, когнітивної, практичної та рефлексивно-поведінкової лексичної діяльності з опорою на наявність певного запасу слів

відповідно до вікових особливостей. Вона також включає адекватне використання лексем (правильне вживання слова у різних контекстах), доречне вживання образних висловів, фразеологічних зворотів до змісту ЛК» [22, с. 43].

Продовжуючи аналіз наукових підходів до трактування лексичної компетентності, варто звернутися й до позиції С. Ніколаєвої. Дослідниця розглядає її як здатність учня формувати власні висловлювання та розуміти мовлення інших на основі взаємодії лексичних знань, умінь і навичок. На її думку, іншомовна лексична компетентність охоплює володіння словниковим запасом і вміння використовувати його в усному та писемному мовленні, що реалізується через розвиток рецептивних і продуктивних видів мовленнєвої діяльності [4, с. 43].

Доповнюючи вищезазначене, дослідниця Л. Наконечна наголошує, що ЛК охоплює набагато більше, ніж просто володіння великим словниковим запасом. Вона передбачає вміння активно застосовувати наявні лексичні елементи в мовленні для точного вираження своєї позиції та особистого ставлення. Більш того, вона включає здатність ефективно варіювати лексичними засобами, адаптуючи їх відповідно до конкретної комунікативної сфери та ситуації спілкування [17, с. 67].

Поняття «ЛК учня» є комплексним, адже охоплює як мовні (лінгвістичні), так і немовні характеристики, зокрема психологічні, соціальні та культурні. Воно значно ширше за звичайний набір лексичних знань, умінь і навичок, оскільки передбачає сформовану мотивацію, систему ціннісних орієнтацій, гнучкість мислення та здатність орієнтуватися в різних мовленнєвих ситуаціях. Важливими складовими цієї компетенції також виступають самостійність, наполегливість і вольові якості учня [22, с. 45].

Для кращого розуміння ЛК важливо розглянути її структуру. Вона охоплює три основні складові: лексичні навички, лексичні знання та лексичну усвідомленість.

Лексична навичка визначається як автоматизоване вміння розуміти та використовувати лексику іноземної мови на інтуїтивному рівні, що забезпечує

правильне лексичне оформлення власного мовлення та адекватне сприйняття лексики в висловлюваннях інших. Вона включає дві основні складові:

- рецептивну, яка забезпечує розуміння лексичних одиниць (слів, словосполучень і речень) у процесі сприймання усного й писемного мовлення;
- репродуктивну, яка, у свою чергу, відповідає за вміння використовувати ці лексичні одиниці в усній та письмовій формах [20].

На думку Г. Гринюк та Ю. Семенчук, лексичні навички полягають у здатності людини швидко й без зусиль відтворювати з довготривалої пам'яті потрібну словесну одиницю відповідно до мовленнєвої ситуації, а також органічно вводити її у структуру висловлювання [10, с. 33].

Лексичні знання передбачають усвідомлене відтворення в свідомості особи освоєної лексичної системи іноземної мови та способів її застосування на практиці [16, с. 51]. Ці знання охоплюють інформацію про фонетичний, графічний, семантичний, синтаксичний, словотвірний, морфологічний, лексичний та граматичний рівні мови, зокрема:

- усну та писемну форму слова;
- його значення, як денотативне, так і конотативне;
- наявність антонімів, синонімів, омонімів, паронімів, а також стилістичні та соціокультурні відтінки;
- синтаксичну та лексичну здатність слова поєднуватися з іншими елементами мови;
- правила словотвору (утворення слів, конверсія тощо);
- основні структурні елементи слова, такі як корінь, префікс, суфікс;
- подібності та відмінності між лексичними системами рідної та іноземної мови [26, с. 43].

Лексична усвідомленість виступає компонентом цілісної лінгвістичної усвідомленості, що включає свідомий і рефлексивний підхід до мовних явищ, мовлення та засвоєння іншомовної комунікативної компетентності [23, с. 20].

Лексична усвідомленість передбачає, що учень здатний:

- рефлексувати над тим, як він оволодіває іншомовною лексикою, розуміти етапи становлення власної лексичної компетентності та поступово формувати особисту базу лексичних знань;
- цілеспрямовано помічати нові лексичні одиниці, розуміти їхні ознаки, моделі творення та правила функціонування у мовленнєвій діяльності;
- оцінювати свої індивідуальні особливості як мовця та учня, визначаючи, що допомагає, а що ускладнює розвиток лексичної компетентності;
- аналізувати власне використання нової лексики в різних ситуаціях спілкування і робити коригувальні висновки для подальшого удосконалення [44, с. 3].

Оволодіння лексичною компетентністю охоплює не лише знання значення слова, а й уміння працювати з його формою та правильним уживанням у мовленні. Під формою слова мають на увазі його звукове оформлення, адже без розпізнавання звукової структури учень не зможе коректно сприймати слово на слух чи вимовляти його самостійно. Не менш важливим є засвоєння графічного вигляду слова: якщо учень не впізнає слово в письмовому вигляді, воно залишатиметься «невидимим» у читанні й недоступним для правильного написання. Отже, повноцінне опанування лексичної одиниці передбачає поєднання фонетичного та орфографічного аспектів, які разом забезпечують її розуміння та ефективне використання у мовленні [30, с. 200].

Структура лексичної компетентності охоплює декілька ключових компонентів. Першу групу становлять лексичні одиниці, до яких належать як окремі слова, так і стійкі мовні конструкції. До цієї категорії входять:

- розмовні вирази та клішовані вислови (приказки, архаїчні одиниці);
- фразеологічні ідіоми, усталені метафоричні звороти та елементи підсилення змісту;
- дієслівні конструкції та словосполучення з прийменниками;

- стійкі колокації, утворені словами, що природно поєднуються між собою у мовленні;
- окремі лексеми, що репрезентують як відкриті частини мови (іменники, дієслова, прикметники тощо), так і закриті лексичні групи (дні тижня, назви місяців, одиниці вимірювання та т.д) [36].

Другий блок включає граматичні елементи, що належать до закритих класів слів. До них належать:

- артиклі;
- займенникові елементи (кількісні, вказівні, особові, присвійні);
- прийменники, сполучники та частки;
- допоміжні дієслова [1, с.7].

З огляду на зазначені компоненти можна стверджувати, що формування ЛК є складним і багатовимірним процесом. Він охоплює широкий спектр мовних явищ і потребує систематичної роботи, оскільки саме лексична компетентність виступає фундаментом для розвитку комунікативної спроможності учня та опанування інших видів мовленнєвої діяльності.

Під час опанування нової лексики слід брати до уваги чотири найважливіші чинники [19]:

- специфіку звукової та графічної будови слова;
- його значення, що відображає семантичний зміст одиниці;
- зв'язок уживання слова з відповідними граматичними формами, завдяки чому слово може мати різні словоформи;
- внутрішні та зовнішні характеристики слова, які визначають його сполучуваність з іншими лексичними одиницями, унаслідок чого формуються словосполучення.

Отже, формування лексичної компетентності у старшокласників постає не лише як засвоєння словникового запасу, а як цілісний, динамічний і багаторівневий процес, що охоплює розвиток лексичних знань, умінь та свідомого ставлення до мовленнєвої діяльності. На цьому етапі навчання учні вже здатні до абстрактного мислення, аналізу мовних явищ та рефлексії

власних стратегій опрацювання лексики, що дає змогу значно поглибити роботу з лексичними одиницями, зокрема в аспектах полісемії, стилістичного варіювання, словотвірних моделей і колокаційної сполучуваності. Розвиток ЛК у старшій школі слугує основою для формування зрілої іншомовної особистості, здатної оперувати лексичними ресурсами відповідно до ситуації спілкування, комунікативного наміру та вимог академічного чи професійного контексту. Саме тому цілеспрямована робота над лексичною компетентністю є ключем до успішного оволодіння іншомовною комунікативною компетентністю та підготовки старшокласників до реальних мовленнєвих викликів сучасного світу.

1.2. Огляд та характеристика цифрових навчальних ресурсів для вивчення іншомовної лексики

Цифрові інструменти відіграють ключову роль у сучасному процесі формування ЛК учнів 10-11 класів. Вони забезпечують активне залучення до навчання та створюють умови для більш ефективного опанування нової лексики. Завдяки широким можливостям інтерактивної взаємодії, мультимедійності та індивідуалізації, цифрові ресурси формують сприятливе освітнє середовище для вивчення англійської мови та підсилюють інтерес і внутрішню мотивацію здобувачів освіти.

На основі аналізу цифрових інструментів у навчанні іноземних мов можна виокремити такі ключові можливості цифрових технологій:

- адаптація навчання до рівня знань, інтересів та темпу роботи кожного учня, забезпечуючи персоналізований підхід;
- можливість працювати у зручному ритмі та повертатися до матеріалу для його ґрунтовного засвоєння;
- активна залученість та інтерактивність;
- функція миттєвого зворотного зв'язку;
- краще розуміння навчального матеріалу;
- підвищення мотивації до вивчення іноземної мови [27].

Мобільні додатки є одними з найдоступніших та найуніверсальніших цифрових навчальних ресурсів для розвитку лексичної компетенції. Вони пропонують учням можливість практикувати словниковий запас будь-коли та будь-де [33, с. 432]. Старшокласники мають змогу поєднувати короткі інтерактивні завдання, методи інтервального повторення та ігрові елементи, що сприяють довготривалому запам'ятовуванню нових слів. Завдяки зручним інтерфейсам та адаптивним шляхам навчання, мобільні додатки дозволяють учням систематично та у власному темпі розширювати свій словниковий запас.

Нижче ми більш детально розглянемо найпоширеніші додатки для сприяння ефективному засвоєнню словникового запасу.

Quizlet – це «мобільний веб-додаток для навчання, який дозволяє студентам вивчати інформацію за допомогою навчальних інструментів та ігор» [50, с.72]. Онлайн-платформа функціонує як інтерактивний інструмент для вивчення словникового запасу, пропонуючи набори карток із визначеннями слів, які можна організувати в модулі, папки або окремі курси. Учні мають доступ до різних режимів навчання, які роблять практику словникового запасу більш різноманітною та цікавою. Одна з ключових переваг - це можливість самостійної роботи учнів. Використовуючи режими «Картки» та «Запам'ятовування», здобувачі освіти можуть опрацьовувати написання, вимову й переклад лексичних одиниць. Функція «Тест» допомагає ефективно підготуватися до поточного контролю, а виконання домашніх завдань у інтерактивному форматі робить процес навчання більш динамічним та зручним [2].

Наприклад, у режимі «Запам'ятовування» учням потрібно зіставити види фільмів з їх визначеннями (див. рис. Д. 1.1). Це допомагає учням вивчати нові слова, адже надає їм багаторазову практику та швидкий зворотний зв'язок. Quizlet поступово адаптується до їхнього прогресу, що полегшує запам'ятовування та розширення словникового запасу.

Наступний веб-додаток, який є ефективним для розширення словникового запасу, - це Duolingo. Він використовує комбінацію

інтерактивних вправ, гейміфікації та інтервального повторення, щоб допомогти користувачам вивчати та запам'ятовувати нові слова [42].

Duolingo пропонує широкий спектр навчальних завдань, зокрема:

- завдання на переклад, де учні перекладають речення з рідної мови на мову, яку вивчають;
- завдання на зіставлення, де учні розглядають зображення та вибирають відповідні слова або зіставляють слова з правильними візуальними елементами;
- вправи на поєднання, де учні повинні зіставити слова пари;
- завдання на аудіювання, під час яких учні слухають короткі фрази мовою, яку вивчають, а транскрибують почуте;
- завдання на говоріння, де учні повинні повторити або вимовити вголос почуті фрази [5].

Багато дослідників стверджують, що використання ігрових елементів в освіті значно підвищує мотивацію та залученість учнів, тому що перетворюють практику словникового запасу на приємний та стимулюючий процес. Гейміфіковані платформи впроваджують інтерактивні завдання, які заохочують активну участь та створюють відчуття виклику, часто інтегруючи змагання, винагороди та зворотний зв'язок. Такий підхід сприяє ефективнішому засвоєнню словникового запасу порівняно з традиційними пасивними методами [33]. До найпопулярніших гейміфікованих платформ належать такі інструменти, як Wordwall, Kahoot та Bamboozle і ми нижче розглянемо кожен з них детальніше.

Wordwall - це онлайн-платформа, яка дозволяє вчителям створювати, розміщувати та друкувати інтерактивні навчальні завдання та розвивальні ігри для своїх учнів. Вона пропонує широкий вибір шаблонів для вікторин, парних завдань, анаграм, сортування та інших вправ, які можна використовувати в класі або задавати як домашнє завдання [37].

Платформа пропонує кілька функцій, які безпосередньо сприяють зростанню словникового запасу, зокрема:

- різноманітні завдання (такі як вікторини, анаграми та зіставлення пар) підтримують мотивацію учнів та роблять вивчення нових слів приємним та динамічним;
- можливість миттєво змінювати формат завдання, зберігаючи ті самі слова, посилює запам'ятовування, дозволяючи учням переглядати словниковий запас різними способами;
- можливість бачати результати та виправляти помилки, а вчителі можуть відстежувати успішність, щоб визначити слова, які потребують додаткової практики;
- доступність на різних пристроях як для використання в класі, так і вдома, підтримуючи всі типи навчальних середовищ [31].

Наприклад, ми створили вікторину (див. рис. Д. 1.2), яка допомагає учням практикувати нову лексику, вибираючи правильне слово для завершення речення. Такий формат заохочує швидке мислення та дозволяє учням побачити, як словниковий запас використовується в контексті, що полегшує запам'ятовування значення слів з теми «Злочинність та злочинці».

Наступна цифрова платформа, що дає можливість створювати інтерактивні вікторини, опитування та навчальні ігри, - це Kahoot. Вона вирізняється простотою використання й доступністю як у веббраузері, так і через мобільний застосунок. Однією з ключових переваг Kahoot є її гейміфікований формат, який заохочує учнів до активної участі завдяки елементам дружньої конкуренції. Платформа дає змогу розробляти запитання з варіантами відповідей та доповнювати їх зображеннями, відео або аудіо, що робить навчальні завдання більш динамічними та привабливими [24].

Основні функції Kahoot пропонують кілька переваг для вивчення нових слів:

- перетворення вивчення нових слів на веселу гру, додаючи змагання, бали та таблиці лідерів;
- допомога учням краще запам'ятовувати слова, використовуючи візуальну та слухову підтримку;

- зворотній зв'язок у режимі реального часу;
- використання у багатьох форматах навчання, включаючи уроки в класі, онлайн заняття та домашні завдання;
- наявність різних режимів гри, які дозволяють як індивідуальну гру, так і командні змагання;
- можливість отримувати детальні результати, щоб побачити, наскільки добре учні розуміють матеріал [47].

Наприклад, завдання Kahoot, (див. рис. Д. 1.3), допомагає учням покращити словниковий запас з теми «Повітряні подорожі». Інтерактивний формат вікторини підвищує залученість та сприяє багаторазовому знайомству з ключовими лексичними елементами, що є важливим для довготривалого запам'ятовування.

Інша онлайн-платформа для вивчення ЛО, яка включає різні типи ігор, є Bamboozle. Вона надає доступ до тисяч готових завдань, а також дозволяє вчителям створювати власні ігри на різні теми. Ці ресурси можна використовувати як у традиційних класах, так і в умовах дистанційного навчання. Платформа підтримує різні навчальні цілі, включаючи повторення словникового запасу, ознайомлення з новим матеріалом та організацію дружніх змагань [48].

Ця платформа покращує засвоєння словникового запасу за допомогою інтерактивної взаємодії. До основних переваг відносять:

- підвищення мотивації учнів вивчати нові слова;
- покращення словникового запасу учнів та довготривалої пам'яті;
- заохочення учнів відповідати на запитання та співпрацювати зі своїми однокласниками;
- можливість відстежувати власний прогрес у навчанні та виправляти помилки;
- зменшення тривожності під час навчання та зміцнення впевненість учнів [34].

На рисунку 1.4 (Додаток Д) представлено фрагмент гейміфікованої вправи на платформі Baamboozle, що ілюструє її потенціал у формуванні лексичної компетентності. Зображення наочно демонструє контекстуальне засвоєння лексики. Учні не просто запам'ятовують переклад, а візуально ідентифікують лексичні одиниці за допомогою якісних зображень. Такий мультимедійний підхід забезпечує глибше осмислення та міцніше утримання слів у пам'яті.

Аналіз функціоналу платформ Duolingo, Wordwall, Kahoot та Baamboozle доводить, що сучасні цифрові ресурси є не просто допоміжними засобами, а невід'ємною частиною ефективного формування лексичної компетентності. Кожна з оглянутих платформ пропонує унікальні рішення для персоналізації та інтенсифікації словникової роботи, забезпечуючи як автоматизоване повторення, так і колективну ігрову взаємодію. Таким чином, встановлено, що інтеграція цих багатофункціональних цифрових інструментів є теоретично обґрунтованою передумовою для підвищення якості та мотивації у вивченні іншомовної лексики.

1.3. Фактори, що впливають на ефективність формування іншомовної лексичної компетентності

Під час вивчення іноземної мови в школі важливим завданням є розвиток іншомовної лексичної компетентності, тобто здатності учня використовувати слова й вирази для повноцінного міжкультурного спілкування. Уміння правильно добирати та вживати лексику є основою вільного мовлення іноземною мовою. На думку українських дослідниць Т. Ручки та Р. Лісовської, формування лексичної компетентності передбачає розвиток мовних здібностей, що проявляються у взаємодії фонетичних, лексичних і граматичних елементів. Важливо також, щоб учень умів спостерігати за мовними явищами, робити висновки у вигляді простих правил і контролювати точність та доречність використання нових слів у процесі спілкування [46 с. 98].

У старшій школі (10–11 класи) розвиток лексичної компетентності відбувається в умовах більш усвідомленого та цілеспрямованого навчання. Старшокласники вже володіють сформованою базою знань з іноземної мови та здатні працювати з матеріалом на глибшому рівні. На цьому етапі учні демонструють вищий рівень самостійності, а їхня навчальна діяльність стає значно різноманітнішою. Вони працюють із різними видами текстів, виконують комплексні вправи, аналізують мовні явища та застосовують вивчену лексику у складніших комунікативних ситуаціях.

На відміну від попередніх років навчання, у старшокласників виникає потреба в опануванні лексики, яка слугує ефективній взаємодії в реальних умовах спілкування або максимально наближених до них. Це вимагає від навчального процесу широкого використання комунікативних завдань. Такі завдання стимулюють активний обмін думками, розвиток навичок аргументації, чітке висловлення власної позиції, а також інтеграцію вивченої лексики в такі форми роботи, як проєктна та дослідницька діяльність. Таким чином, лексика набуває практичної функціональності.

У процесі розвитку лексичної компетентності старшокласників важливо приділяти пріоритетну увагу саме опосередкованому засвоєнню нових слів, тобто такому навчанню, коли лексика входить у мовленнєву діяльність природно та функціонально. Т. Ручка та Р. Лісовська наголошують, що для ефективного та вільного використання нових лексичних одиниць у комунікації необхідно виконати низку ключових завдань. Передусім йдеться про актуалізацію у пам'яті значення слова та забезпечення його правильної звукової реалізації, що передбачає опанування фонетичної форми. Важливим є також уміння поєднувати лексику відповідно до семантичної сумісності та граматичних правил. Не менш суттєвим етапом є інтеграція засвоєних слів у власне мовлення, що забезпечує формування цілісного та зрозумілого висловлювання [46, с. 99].

У процесі навчання між учнем і вчителем вибудовується цілеспрямована та змістовна взаємодія, у межах якої педагог постає як наставник освітнього

процесу. Як підкреслює С. Ніколаєва, упродовж уроку педагог здійснює низку важливих функцій, що забезпечують результативність навчання [18, с. 15]:

- організовує перебіг навчальної діяльності, вибудовуючи її таким чином, щоб оптимізувати освітній процес і підвищити його ефективність;
- виконує мотиваційну роль, підтримуючи інтерес школярів до вивчення матеріалу та заохочуючи їх до активної участі в роботі;
- реалізує навчально-коригувальну функцію, надаючи учням необхідні пояснення, скеровуючи їхню діяльність і своєчасно коригуючи допущені помилки;
- забезпечує освітній процес відповідним методичним та дидактичним матеріалом, що створює умови для якісного засвоєння знань;
- здійснює контроль та оцінювання результатів навчальної роботи учнів, аналізуючи їхній поступ і рівень сформованості навчальних умінь.

Ефективність формування іншомовної лексичної компетентності значною мірою визначається тим, наскільки результативно учні засвоюють новий лексичний матеріал. Рівень оволодіння ЛК залежить від здатності школярів:

- спостерігати за мовними явищами;
- порівнювати їх, проводити елементи аналізу, робити логічні висновки;
- вміння інтерпретувати значення незнайомих слів за контекстом;
- користуватися різними типами словників [46, с. 99].

У процесі розвитку лексичної компетентності провідну роль відіграє аналітична діяльність учнів, спрямована на глибше осмислення структури та функціонування лексичних одиниць.

Як підкреслюють Р. Лісовська та Т. Ручка, для забезпечення якісного засвоєння лексики доцільно застосовувати низку спеціально організованих методів роботи. Серед найбільш ефективних вони виокремлюють демонстрацію, аналітичні вправи, побудовані на здогадуванні значення слова

чи ситуації, пояснення лексичних одиниць засобами іноземної мови, а також переклад як спосіб уточнення та закріплення семантики [46, с. 99].

Одним із ключових аспектів ефективного навчання є правильно підібрані методи та ресурси. Постає необхідність визначити такі способи навчальної роботи, які, з одного боку, враховують вікові особливості школярів, а з іншого забезпечують якісне опанування іншомовного матеріалу. Інтерактивні технології навчання відповідають цим вимогам, оскільки роблять процес формування іншомовної лексичної компетентності не лише результативним, а й значно цікавішим для учнів.

Інтерактивні інструменти навчання створюють значні можливості для розвитку лексичної компетентності учнів старшої школи. Їх використання позитивно впливає як на організацію навчального процесу, так і на результативність опанування іншомовного словника. Зокрема, можна виокремити кілька ключових переваг таких засобів [43, с. 52]:

- поглиблення лексичного запасу. Ресурси на кшталт інтерактивних карток, цифрових словників, візуальних списків та онлайн-вікторин сприяють розширенню словникового запасу. Вони забезпечують багаторазове повторення, контекстуалізацію нових слів і підсилюють довготривале запам'ятовування;
- підвищення рівня розуміння текстів. Залучення сучасних лексикографічних платформ, електронних словників і спеціалізованих мовних ресурсів дає змогу швидко інтерпретувати незнайомі слова й уточнювати їх значення. Це покращує загальне сприйняття змісту прочитаних матеріалів і формує більш глибокі рецептивні навички;
- удосконалення письмової продукції. Використання цифрових інструментів контролю мовлення, зокрема перевірки орфографії, пунктуації та граматики, допомагає учням писати структуровано, логічно й без суттєвих помилок. Такі засоби сприяють формуванню більш точного й стилістично виваженого письма;

- розвиток комунікативної усної компетентності. Мовні платформи, тренажери вимови, інтерактивні мобільні застосунки та чат-боти створюють умови для регулярної мовленнєвої практики. Учні отримують можливість моделювати реальні ситуації спілкування, удосконалювати вимову та отримувати оперативний зворотний зв'язок, що підсилює їхню впевненість під час усної комунікації [43, с. 53].

Оскільки ключовим завданням уроків іноземної мови є розвиток лексичної компетентності, плануючи навчальний процес, учитель має враховувати її специфіку та змістові характеристики. Для успішного формування цієї компетенції педагогові необхідно стимулювати пізнавальну активність учнів, підтримувати їхню емоційну залученість, а також забезпечувати умови для практичного використання набутого лексичного досвіду. Це передбачає цілеспрямоване застосування раніше засвоєних знань, мовних спостережень та гіпотез у комунікативно значущих ситуаціях [41, с. 146].

З огляду на такі вимоги, робота в парах і малих групах є однією з найпродуктивніших форм організації діяльності на уроці. Вона створює природне мовленнєве середовище, у якому школярі можуть оперативно вводити нові лексичні одиниці у власні висловлювання, систематично комбінувати їх із раніше вивченим матеріалом та переносити засвоєну лексику в різні контексти.

Оптимальне використання інтерактивних методів передбачає поміркованість, адже їхнє надмірне застосування здатне знизити результативність навчального процесу. Найдоцільніше включати до уроку лише одну-дві інтерактивні вправи, поєднуючи їх із традиційними видами діяльності та завданнями для самостійної роботи учнів [41, с. 147].

Отже, ефективність формування іншомовної лексичної компетентності у старшокласників є результатом багатокomпонентної взаємодії, яка охоплює усвідомлену пізнавальну активність учнів, їхню здатність до аналізу мовних

явищ та наставницьку роль педагога. Ключовим для успіху стає збалансоване використання спеціально організованих методів, включаючи демонстрацію, аналітичні вправи та переклад, разом із цілеспрямованим застосуванням інтерактивних технологій. Такий комплексний підхід, посилений роботою в парах і малих групах, забезпечує функціональність засвоєної лексики, перетворюючи її на надійний інструмент для вільного та свідомого міжкультурного спілкування.

Висновки до 1 розділу

Теоретичне дослідження, проведене у першому розділі магістерської роботи, дало змогу висвітлити сутність наукових результатів, які полягають у комплексному аналізі теоретичних засад формування лексичної компетентності учнів старших класів. Зокрема, було висвітлено зміст ЛК як ключового компонента комунікації, проаналізовано цифрові навчальні ресурси як ефективний засіб її формування, а також розкрито фактори, що впливають на ефективність цього процесу. Проведений аналіз дозволив стверджувати, що успішне оволодіння лексикою є фундаментом для розвитку мовленнєвих умінь у старшокласників.

У результаті аналізу наукових джерел визначено сутність поняття ЛК. Вона являє собою інтегративну здатність, що охоплює розпізнавання слів та словосполучень у мовленнєвому потоці, розуміння їхнього контекстуального значення та продуктивне використання у всіх видах мовленнєвої діяльності. Встановлено, що ЛК має комплексну структуру, яка включає взаємопов'язані складові: лексичні навички, лексичні знання та лексичну усвідомленість. Кожна з цих складових відіграє важливу роль у забезпеченні точності та гнучкості іншомовного спілкування учнів на просунутому етапі навчання.

У процесі роботи здійснено огляд та характеристику цифрових навчальних ресурсів, таких як Quizlet, Duolingo, Wordwall, Kahoot! та Baamboozle. Виявлено, що ці інструменти мають потужний дидактичний потенціал для інтенсифікації лексичного засвоєння, забезпечуючи

індивідуалізацію, миттєвий зворотний зв'язок та гейміфікацію навчального процесу. Застосування таких ресурсів сприяє створенню динамічного навчального середовища, яке відповідає інтересам сучасного покоління учнів та допомагає подолати рутинність у вивченні нових слів.

Крім того, визначено фактори, що впливають на ефективність формування ЛК у старшокласників. Ключовими серед них є усвідомлена пізнавальна активність учнів, їхня здатність до аналізу мовних явищ, необхідність опосередкованого засвоєння лексики в комунікативно значущих ситуаціях. Важливе значення має також врахування психологічних особливостей старшого шкільного віку, що потребує використання методів, які стимулюють самостійність та критичне мислення учнів під час роботи з лексичним матеріалом.

РОЗДІЛ 2. ІНТЕРАКТИВНІ МЕТОДИ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ

2.1 Поняття та класифікація інтерактивних методів навчання

Інтерактивне навчання визнано як одне з найкращих та сучасних навчальних підходів, який перетворює учнів з пасивних слухачів на активних учасників. Замість простого засвоєння інформації, учнів заохочують до взаємодії з новим матеріалом через змістовні дискусії, спільні завдання, практичну діяльність та використання освітніх технологій. Такий тип навчального середовища сприяє глибшому розумінню, розвиваючи критичне мислення, комунікацію та навички вирішення проблем. Гарвардська вища школа освіти зазначає, що завдяки цій методиці учні залишаються активно залученими протягом усього заняття. За їхнім твердженням, це створює навчальне середовище, у якому практично неможливо зберігати пасивну позицію або ж випасти з освітнього процесу [51].

Сучасні українські науковці, О. Пометун та Л. Пироженко, наголошують, що сутність інтерактивних методів навчання полягає в такій організації освітнього процесу, яка забезпечує максимальне залучення всіх учнів до пізнавальної діяльності та надає їм можливість дискутувати щодо засвоєного матеріалу та власних міркувань [21]. Така спільна діяльність та засвоєння матеріалу означає, що кожен учасник робить свій індивідуальний внесок, що призводить до інтенсивного обміну знаннями, ідеями та способами діяльності.

Інтерактивний навчання забезпечує низку суттєвих переваг для здобувачів освіти, що відображається в оптимізації самого навчального процесу та значному покращенні кінцевих результатів, а саме:

- підвищує залученість учнів, заохочуючи активну участь під час уроків;
- допомагає учням краще запам'ятовувати інформацію, дозволяючи їм застосовувати знання у змістовних ситуаціях;
- розвиває критичне мислення, оскільки учні аналізують, оцінюють та вирішують завдання під час інтерактивної діяльності;

- зміцнює співпрацю та комунікацію через групову роботу та спільне вирішення проблем;
- підтримує персоналізоване навчання, адаптуючи завдання та технології до індивідуальних потреб та темпу [49].

Інтерактивні методи навчання можна розділити на кілька категорій залежно від типу взаємодії, структури діяльності та педагогічних цілей:

- методи кооперативного навчання, які ґрунтуються на командній роботі та взаємодопомозі, стимулюючи учасників працювати разом заради єдиного результату;
- дискусійні методи, які сприяють розвитку критичного мислення та заохочують структурований обмін думками в рамках організованої комунікативної взаємодії;
- ігрові методи та рольові ігри, ґрунтуються на симуляції та залученні, ефективно відтворюючи справжнє спілкування;
- методи ситуативного навчання, які моделюють справжні або гіпотетичні ситуації для розвитку критичного мислення та навичок вирішення проблем;
- методи рефлексії та оцінювання, які допомагають учням самостійно оцінювати свої знання та бачити свій навчальний прогрес [32, 106].

Визначивши основні категорії інтерактивних методів навчання, тепер важливо розглянути конкретні приклади, що належать до кожної групи. Їх огляд допомагає показати, як ці методи працюють у класі, як вони підтримують участь учнів та чому вони цінні у вивченні мови.

Метод «Мозаїка» є одним із ефективних форм кооперативного навчання, оскільки ґрунтується на командній роботі та взаємній відповідальності учнів. У межах цього підходу клас поділяють на малі «експертні» групи, де кожен учень опановує певну частину спільної теми. Після опрацювання матеріалу учні повертаються до своїх «домашніх» груп і пояснюють однокласникам те, у чому стали експертами. Таким чином, кожен учасник стає невід'ємною «частинкою» загальної теми, і повне розуміння формується лише тоді, коли всі частини

складаються разом. Така організація сприяє кращому засвоєнню матеріалу, розвиває навички комунікації та вчить учнів покладатися один на одного [38].

Метод «Карусель» передбачає роботу учнів у двох колах, де учасники по черзі взаємодіють одне з одним, переходячи від партнера до партнера. Внутрішнє коло зазвичай залишається на місці, тоді як зовнішнє рухається за сигналом учителя, що дозволяє обговорити одне завдання з кількома співрозмовниками. Такий формат сприяє активному включенню всіх учнів, допомагає швидко зібрати різноманітні думки та забезпечує динамічну перевірку знань [7]. Метод розвиває вміння аргументувати, слухати різні позиції та формувати власне бачення, роблячи обговорення більш глибоким і змістовним.

Метод «4 кути» теж відноситься до форм кооперативного навчання. Він заохочує учнів детально обмірковувати власну думку, перш ніж поділитися нею перед класом. Учитель заздалегідь готує запитання з чотирма можливими відповідями та демонструє їх. Клас умовно поділяють на чотири зони: «повністю згоден», «згоден», «не згоден» і «рішуче не згоден». Учні переходять до зони, яка найкраще представляє їхню особисту точку зору на певне твердження. Вчитель може попросити кількох учнів пояснити, чому вони обрали саме цей варіант, що допоможе краще зрозуміти їхню логіку та прояснити можливі непорозуміння для решти класу [39, с. 121-133].

Метод «Подумай – Обговори в парі – Поділись» заохочує учнів самостійно обмірковувати поставлене запитання, потім обговорити свої ідеї з партнером, і вже після цього презентувати спільні міркування перед іншими однокласниками. Такий підхід дозволяє учням чіткіше структурувати власні думки, вислухати іншу точку зору та вдосконалити свої відповіді через коротку взаємодію з однолітками. Метод сприяє глибшому аналізу, підвищує загальну участь і створює сприятливе середовище, де учні можуть висловлювати свої ідеї без безпосереднього тиску. В результаті учні почуваються впевненіше та готові брати участь в обговореннях у класі [40, с. 13].

Метод «Мозковий штурм» спрямований на розвиток критичного мислення та активізацію творчої діяльності учнів. Його запропонував американський підприємець Алекс Осборн і відтоді ця техніка широко використовується в освіті. Суть методу полягає в тому, що учні разом пропонують якомога більше ідей для вирішення певної проблеми, не оцінюючи їх одразу. Кожен може висловити свою думку вільно й без критики. Усі варіанти спочатку записують, а вже потім обговорюють і вибирають найкращі. Метою є відійти від звичних рішень і знайти нові, творчі підходи [8].

Метод «Акваріум» передбачає поділ класу на два кола: невелика внутрішня група, яка обговорює тему, та більша зовнішня група, яка слухає та спостерігає. Після того, як внутрішня група завершує обговорення, спостерігачі можуть ставити запитання, коментувати представлені ідеї або мінятися ролями з внутрішнім колом, щоб продовжити діалог. Цей метод допомагає більшій кількості учнів взяти участь, дозволяє кожному почути різні думки та полегшує розуміння складних ідей [35].

Метод «Мікрофон» полягає в тому, що учні по черзі висловлюють свою думку, ніби передаючи один одному явний мікрофон. Під час висловлювань ніхто не перебиває й не оцінює відповіді. Такий спосіб роботи допоможе швидко зібрати відповіді всім учням, актуалізувати їхні знання та підсумувати вивчений матеріал [13].

Метод «Рольова гра» допомагає учням розігрують моделювати реальні життєві ситуації, беручи на себе певні ролі. Такий підхід дозволяє їм практикувати важливі навички та вирішувати проблеми в безпечному, уявному середовищі. Завдяки рольовій грі учні можуть покращити свою комунікацію, краще зрозуміти почуття інших та подивитися на тему з різних точок зору. Рольова гра може бути організована в парах або невеликих групах. Після виконання завдання учні зазвичай обговорюють свій досвід, щоб зробити висновки й закріпити нові знання [44].

Метод «Займи позицію» використовується для організації дискусій на суперечливі або складні теми та дає можливість кожному учневі висловити

власну думку. Учитель озвучує питання, а різні позиції щодо нього записуються на окремих плакатах. Учні обирають ту позицію, з якою вони погоджуються, і приєднуються до відповідної групи, після чого готують аргументи для її захисту. Під час обговорення учасники можуть змінити свою точку зору та перейти до іншої групи, пояснивши, який аргумент став для них вирішальним. Такий підхід допомагає побачити різноманітність поглядів, навчитися аргументувати та критично аналізувати інформацію [14].

Для результативного застосування інтерактивних методів навчання, а також для забезпечення повного й глибокого опрацювання навчального матеріалу педагог має завчасно планувати хід заняття. Зокрема, важливо:

- вибирати інтерактивні форми роботи з урахуванням вікових особливостей учнів та їх попереднього досвіду використання таких методів;
- пропонувати завдання для попередньої підготовки, які передбачають ознайомлення з матеріалом або виконання коротких підготовчих вправ;
- обирати інтерактивну вправу, що допоможе учням краще зрозуміти основний зміст теми та стане своєрідним «орієнтиром» для її опанування;
- під час інтерактивної діяльності надавати достатньо часу на осмислення, щоб уникнути поверхового виконання;
- враховувати індивідуальний темп роботи та навчальні можливості кожного школяра;
- після завершення інтерактивної діяльності організовувати обговорення, пов'язуючи отримані результати з раніше вивченим матеріалом [6].

Поняття та класифікація інтерактивних методів навчання демонструють, що існує багато стратегій, які допомагають активно залучати учнів до навчального процесу. Кожна група методів має свої переваги й сприяє розвитку важливих умінь, зокрема комунікації, співпраці та критичного мислення.

Розуміння цих категорій дає змогу вчителю обирати ті техніки, які найкраще відповідають меті уроку та потребам учнів. Використання різних інтерактивних методів робить навчання більш захопливим, орієнтованим на учня та допомагає досягти глибшого й усвідомленішого засвоєння матеріалу.

2.2. Етапи формування лексичної навички на уроках англійської мови серед учнів 10-11 класів

Формування лексичної навички в учнів старших класів розглядається в методиці як поетапний процес, на який звертали увагу багато науковців, зокрема О. Б. Бігич, Н. Ф. Бориско, С. Ю. Ніколаєва, В. Г. Редько та інші. Дослідження С. П. Шатілова докладно описують організацію автоматизації лексичних дій, а П. К. Бабинська здійснила порівняльний аналіз підходів до роботи з лексикою [29]. Спираючись на ці напрацювання, можна зазначити, що формування лексичної компетентності з іноземної мови у старшокласників відбувається поступово й охоплює три ключові фази.

На першому етапі учні знайомляться з новою лексикою. Йдеться не лише про перше сприйняття слова, а й про розуміння особливостей лексичної системи мови, способів уживання нових одиниць, осмислення їхнього значення та функцій. Цей етап передбачає семантизацію слів і перші спроби використовувати їх у різних навчальних ситуаціях [25].

Методи семантизації можна класифікувати на перекладні та безперекладні.

Серед перекладних способів семантизації виділяють такі основні методи:

- однослівний переклад, коли іншомовне слово передається одним відповідником рідною мовою (напр.: tree – дерево, river – річка, window – вікно, run – бігти, smile – усміхатися);
- багатослівний переклад, коли одне слово передається кількома можливими відповідниками рідною мовою (напр.: get – отримувати, ставати, діставатися, розуміти; set – ставити, розміщувати, накривати (на стіл), заходити (про сонце));

- пояснення або тлумачення значення лексичної одиниці рідною мовою, коли слово подається не лише через переклад, а й через додаткове смислове уточнення (напр.: *lazy* - лінивий, тобто небажання виконувати роботу або докладати зусиль; *boil* – кипіти, тобто нагріватися до температури, коли вода перетворюється на пару; *whisper* – шепотіти, означає говорити дуже тихо, щоб інші не чули) [28, с. 13];

До групи безперекладних способів семантизації належать такі прийоми:

- використання наочності, коли значення слова розкривається через показ предметів, зображень, жестів чи рухів, що створює прямий асоціативний зв'язок;
- мовна семантизація, яка забезпечує пояснення нового слова засобами іноземної мови, а саме:
 - a) через контекст або приклад речення, що допомагає здогадатися про значення слова за ситуацією (напр.: *He lifted the heavy box by himself; The children were thrilled when the lights suddenly went out.*);
 - b) шляхом зіставлення з іншими відомими словами, найчастіше антонімами або синонімами (напр.: *noisy – quiet; weak – strong; cheap – expensive*);
 - c) за допомогою дефініції, тобто опису значення слова іншими знайомими лексичними одиницями (англ.: *a backpack – a bag you carry on your back; a bakery – a place where bread and cakes are made*);
 - d) через тлумачення іноземною мовою, коли учням дається коротке пояснення без використання рідної мови (англ.: *kind – someone who is friendly and helpful; sunrise – the time when the sun appears in the morning*) [3, с. 225].

Другий етап зосереджується на доведенні нової лексики до автоматизованого вживання. Учні тренуються використовувати слова у різних граматичних формах, поєднувати їх у словосполучення, будувати речення та короткі висловлювання, як діалогічні, так і монологічні. Лексика починає

інтегруватися у зв'язне мовлення. [3, с. 228]. Автоматизація дій учнів із новими лексичними одиницями відбувається поетапно, а саме на рівнях:

- словоформи;
- вільного словосполучення;
- фрази, речення;
- понадфразової єдності;
- мінітексту [29].

Таке послідовне ускладнення забезпечує формування стійких лексичних навичок і готує учнів до вільного використання нової лексики у спонтанному мовленні.

Завершальний етап передбачає практичне застосування засвоєних слів у комунікативних завданнях. Учні виконують мовленнєві вправи, висловлюються в різних ситуаціях, демонструючи, що можуть свідомо і доречно використовувати раніше вивчений матеріал. На цьому рівні також перевіряється ступінь оволодіння лексичними одиницями та їхнє реальне функціонування у мовленні [12, с. 43].

2.3 Розробка комплексу інтерактивних вправ для ефективного розвитку лексичної компетентності

Інтерактивні вправи відіграють важливу роль у розвитку ЛК, оскільки вони дозволяють учням вийти за рамки пасивного запам'ятовування та осмислено взаємодіяти зі словниковим запасом. Завдяки активній участі та спілкуванню учні мають можливість практикувати нові слова, використовувати їх у різних контекстах та зміцнювати своє розуміння через взаємодію з однолітками. Такі заняття не лише сприяють кращому запам'ятовуванню, але й допомагають учням розвинути впевненість, необхідну для застосування словникового запасу в реальних життєвих ситуаціях.

Оскільки інтерактивні вправи сприяють активному використанню нової лексики, важливо показати, як саме їх можна застосовувати на практиці. Для демонстрації методичних можливостей інтерактивних технологій у межах

даного дослідження було обрано лексичну тему «Illnesses and injuries», подану в підручнику American English File 4 Third Edition. Даний мовний матеріал є актуальним для учнів старшої школи, адже він пов'язаний із щоденними ситуаціями, у яких важливо вміти описати симптоми, повідомити про стан здоров'я або звернутися по допомогу. Тема містить достатньо наочної та комунікативно значущої лексики, що створює сприятливі умови для впровадження інтерактивних форм навчання.

Зважаючи на особливості формування лексичної навички, комплекс інтерактивних вправ було розроблено відповідно до основних етапів її формування: ознайомлення з новою лексикою, тренування та автоматизації, а також практичного використання у мовленні. Такий підхід забезпечує послідовний перехід від первинного засвоєння лексичних одиниць до їх активного застосування в комунікативних ситуаціях. Для реалізації кожного етапу використовувалися різні інтерактивні форми роботи, зокрема кооперативні вправи, дискусійні методи, рольові ігри та завдання з використанням цифрових платформ

Відповідно до визначеної поетапної структури формування лексичної навички, на першому етапі основна увага приділяється ознайомленню учнів з новими ЛО та забезпеченню їх розуміння. Саме на цьому етапі відбувається семантизація лексики, уточнення її значення, вимови та форми. Нижче подано опис інтерактивних вправ, спрямованих на реалізацію етапу ознайомлення (семантизації) в процесі навчання англійської мови учнів 10–11 класів.

Вправа 1. Vocabulary Matching: Injuries and Serious Conditions

Match each health condition with its correct definition. Read the list of terms on the left and connect them with the explanations on the right. After completing the task, check your answers and be ready to explain each condition in your own words and give an example situation where it may occur.

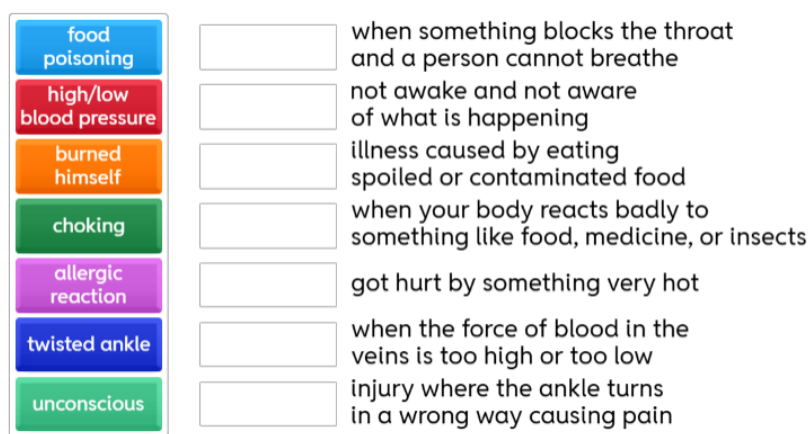

Рис. 2.1. Інтерактивна вправа Wordwall для співставлення термінів та їхніх дефініцій

Дана вправа використовується на етапі ознайомлення та спрямована на первинне засвоєння нових лексичних одиниць з теми «Illnesses and injuries». Завдання на співвіднесення термінів із визначеннями забезпечує розуміння значення слів, а також сприяє формуванню зв'язку між лексичною формою та змістом. Інтерактивний формат платформи Wordwall підвищує наочність і дозволяє учням одразу перевірити правильність виконання завдання, що є важливим для початкового етапу формування лексичної навички.

Вправа 2. Group Sort: Symptoms Classification

Sort the symptoms into two categories: Body & Internal Symptoms and Skin & External Problems. Drag each item to the correct group. After completing the task, check your answers and be ready to explain why each symptom belongs to its category.

0:25

Body & Internal Symptoms

Skin & External Problems

Submit Answers

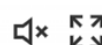
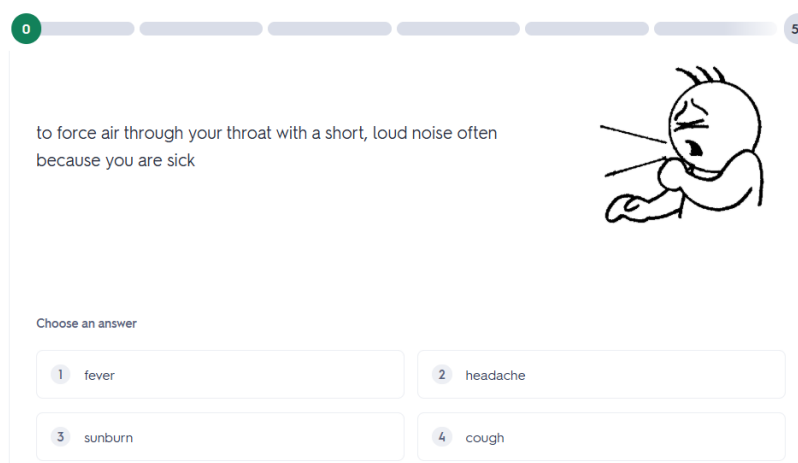

Рис.2.2. Інтерактивна вправа Wordwall «Group Sort: Symptoms Classification»

Запропонована вправа також реалізує етап ознайомлення з новою лексикою та спрямована на її осмислення шляхом класифікації. Розподіл симптомів на категорії допомагає учням усвідомити семантичні зв'язки між лексичними одиницями та сформувати стійкі асоціації. Такий вид діяльності сприяє розвитку лексичної усвідомленості й забезпечує більш глибоке розуміння матеріалу на початковому етапі навчання.

Вправа 3. Vocabulary Matching

Read the definition and choose the correct word. Match each description with the correct health problem.

0 52

to force air through your throat with a short, loud noise often because you are sick

Choose an answer

1 fever	2 headache
3 sunburn	4 cough

Рис.2.3. Інтерактивна вправа Quizlet

Вправа спрямована на ознайомлення учнів з новою лексикою шляхом співвіднесення визначень із відповідними ЛО. Такий формат роботи сприяє розумінню значення слів і формуванню первинних лексичних уявлень. Інтерактивні можливості платформи Quizlet забезпечують зручність виконання завдання та полегшують запам'ятовування нового матеріалу.

Після етапу ознайомлення з новими ЛО наступним кроком є етап автоматизації, метою якого є закріплення вивченої лексики та доведення її використання до автоматизму. На цьому етапі учні багаторазово застосовують нові слова у різних мовних моделях, словосполученнях і коротких

висловлюваннях. Нижче подано інтерактивні вправи, спрямовані на автоматизацію лексичних навичок старшокласників.

Вправа 4. Vocabulary Loop Game

Stand in a circle. The first student says a word related to the topic. The next student must quickly say a word that is logically connected to the previous one. Continue the chain around the circle without repeating words. If someone hesitates or repeats a word, the round ends and a new chain begins.

Chain 1
fever → hot → temperature → thermometer → doctor → sick → medicine → headache → pain

Chain 2
rash → skin → allergy → itching → irritation → cream → treatment → recovery

Chain 3
stomachache → nausea → food poisoning → diarrhea → dehydration → water → rest

Рис. 2.4. Приклад ланцюжка асоціацій у вправі «Vocabulary Loop Game».

Алгоритм виконання:

1. Учитель пояснює правила гри та нагадує основні лексичні одиниці з теми «Minor Illnesses and Symptoms»;
2. Учні утворюють коло, і перший учасник називає слово (напр.: fever);
3. Наступний учень швидко добирає слово, пов'язане за змістом або асоціацією (напр.: hot, temperature, thermometer, sick, medicine);
4. Гра продовжується по колу до тих пір, поки учень не зробить паузу або не повторить слово.

Дана вправа використовується на етапі автоматизації лексичної навички та спрямована на швидке й багаторазове відтворення вивченої лексики. Побудова асоціативних ланцюжків вимагає оперативної реакції та миттєвого добору лексичних одиниць, що сприяє їх автоматизованому вилученню з пам'яті. Робота в динамічному форматі активізує увагу учнів і допомагає

закріпити лексику в межах тематичних зв'язків, характерних для реального мовлення.

Вправа 5. Quick Response Microphone

When you receive the microphone, complete one of the sentences as quickly as you can.

1. When someone has a cough, they should...
2. The most uncomfortable symptom for me is...
3. The best way to deal with a headache is...
4. If I have stomach pain, I often...
5. I often catch a cold when...
6. I feel better quickly when I...
7. If I see someone faint, I think we should...
8. One symptom I really dislike is...
9. I think a cough is worse than...
10. A fever is more serious than...

Рис. 2.5. Речення до вправи «Quick Response Microphone»

Алгоритм виконання:

1. Учитель пояснює завдання та демонструє приклади речень, які потрібно доповнити;
2. Уявний мікрофон передається від одного учня до іншого у випадковому або визначеному порядку;
3. Учень, отримавши «мікрофон», швидко обирає будь-яке речення зі списку та доповнює його, використовуючи відповідну лексику з теми;
4. Після висловлювання учень передає «мікрофон» наступному учаснику.

Вправа реалізує етап автоматизації та сприяє формуванню навичок спонтанного мовлення. Швидке доповнення речень вимагає оперативної активізації лексичних одиниць у межах коротких висловлювань, що сприяє їх закріпленню та автоматизованому використанню. Формат вправи розвиває навички усного мовлення, знижує страх помилки та стимулює впевненість учнів у використанні тематичної лексики.

Вправа 6. Describing Symptoms (Think–Pair–Share)

Look at the picture showing different symptoms. Choose two or three symptoms that you recognize and think how you can describe them in English. Then discuss your ideas with a partner and agree on the best descriptions. Be ready to share your answers with the class.

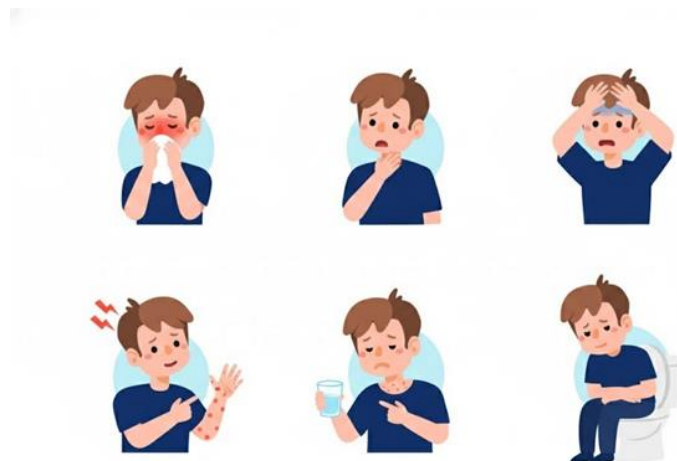

Рис. 2.6. Ілюстрація до вправи «Describing Symptoms»

Алгоритм виконання:

1. **Think:** учні індивідуально розглядають картинку з різними симптомами (sneezing, sore throat, headache, rash, stomach ache, diarrhea) та думають, як їх описати англійською (He is sneezing, He has a rash, He feels sick і т.д.);
2. **Pair:** учні об'єднуються в пари, обговорюють свої описи, узгоджують найточніші формулювання та готують 2–3 речення, які озвучать класу;
3. **Share:** пари по черзі презентують свої варіанти. Учитель за потреби коригує вимову та граматичні моделі (has a..., is coughing, feels dizzy).

Дана вправа використовується на етапі автоматизації лексичної навички та має перехідний характер між тренуванням і продуктивним мовленням. Хоча завдання передбачає елементи комунікації, основна увага зосереджена на точному доборі та використанні лексичних одиниць у коротких описах симптомів. Виконання вправи в структурі Think–Pair–Share сприяє закріпленню лексики та підготовці учнів до подальших комунікативних завдань.

Після етапів ознайомлення та автоматизації лексики навчальний процес переходить до етапу практичного застосування, який передбачає свідоме, доречне та функціональне використання засвоєних ЛО у мовленні. На цьому етапі учні виконують складніші комунікативні завдання, наближені до реальних життєвих ситуацій, що сприяє розвитку діалогічного мовлення та формуванню впевненості у використанні тематичної лексики. Нижче подано інтерактивні вправи, спрямовані на реалізацію етапу практичного застосування лексики в усному мовленні учнів 10–11 класів.

Вправа 7. Doctor–Patient Role–Play

Work in pairs. One student takes the role of a doctor and the other plays the role of a patient. The patient describes their symptoms using the target vocabulary, and the doctor asks follow-up questions, offers advice, and suggests possible treatment. After the conversation, switch roles and repeat the task.

Example Situations:

1. You have had a high fever and a bad cough for two days. You feel weak and tired.
2. You feel stomach pain and nausea after eating at the school cafeteria.
3. You have a rash on your arm, and you are not sure what caused it.
4. You often feel dizzy when you stand up quickly and want to know whether this could be serious.

Useful Phrases
Patient: • I've been feeling... (dizzy / sick / weak). • My stomach/head/throat really hurts. • The pain gets worse when I... • I've had these symptoms for two days.
Doctor: • How long have you had these symptoms? • You should... / I recommend... • Are there any other symptoms? • If it gets worse, you should... • Avoid heavy food / physical activity for a day or two. • Take this medicine twice a day. • Apply this cream to the rash.

Рис. 2.7. Ілюстрація до вправи «Doctor - Patient Role - Play».

Рольова гра «Doctor–Patient» застосовується на етапі практичного використання лексики та орієнтована на свідоме й функціональне оперування засвоєними лексичними одиницями у змодельованій комунікативній ситуації. Під час виконання завдання учні створюють розгорнутий діалог, описують симптоми, формують уточнювальні запитання та надають поради, що забезпечує активну мовленнєву взаємодію.

Вправа 8. Discussing Health Situations (Fishbowl)

Several students will sit in the inner circle to discuss a short health-related situation using the target vocabulary. The rest of the class will observe the discussion, take notes, and prepare questions or comments. After the discussion, the outer circle may ask questions or replace participants in the inner circle.

Useful Phrases

- **Expressing a suggestion:**
I think they should... / Maybe it would help if they... / It might be a good idea to...
- **Expressing concern:**
That sounds serious. / I'm worried that... / This could be a sign of...
- **Giving advice:**
They need to rest / drink water / see a doctor. / They shouldn't ignore this symptom.
- **Asking for clarification:**
What exactly happened? / How long have they felt this way?

Рис. 2.8. Ілюстрація до вправи «Discussing Health Situations»

Situations for Discussion:

1. A classmate complains about stomach pain and nausea after lunch. Discuss what could help them feel better.
2. A student has a fever and a bad cough but still wants to go to school. What advice would you give?

Observation Tasks for the Outer Circle:

1. Write down several useful phrases or expressions used by the speakers.
2. Identify one argument that you consider the strongest.

Алгоритм виконання:

1. Учитель обирає невелику групу учнів, які займають місця у внутрішньому колі й отримують одну із запропонованих ситуацій для обговорення;
2. Учні у внутрішньому колі протягом кількох хвилин обговорюють ситуацію англійською мовою, намагаючись активно використовувати лексику з теми «Minor Illnesses and Symptoms»;
3. Учні зовнішнього кола спостерігають за перебігом обговорення, занотовують корисні фрази та формулюють запитання або короткі коментарі;
4. Після завершення дискусії зовнішнє коло може поставити свої запитання або частина учнів може зайняти місця у внутрішньому колі, щоб продовжити обговорення.

Метод «Fishbowl» використовується на етапі практичного застосування лексики (продукції) та передбачає обговорення змодельованих ситуацій, пов'язаних зі станом здоров'я. У процесі дискусії учні висловлюють пропозиції й поради, аргументують власну позицію та ставлять уточнювальні запитання, що потребує свідомого й доречного використання тематичної лексики. Залучення учнів до спостереження за мовленням однокласників сприяє розвитку діалогічного мовлення, характерного для продуктивного етапу формування лексичної навички.

Вправа 9. Evaluating Symptoms (Four Corners)

*Listen to the statement. Move to the corner that best reflects your opinion:
1 – Strongly Agree, 2 – Agree, 3 – Disagree, 4 – Strongly Disagree. Be ready to explain your choice in English and give one short argument.*

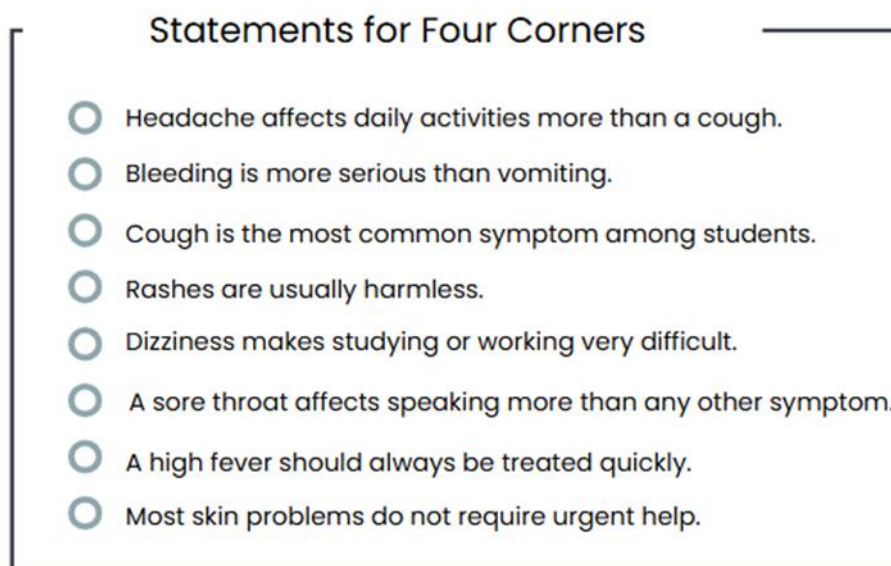

Рис. 2.9. Ілюстрація до вправи «Evaluating Symptoms».

Алгоритм виконання:

1. Учитель зачитує підготовлені твердження;
2. Після кожного твердження учні обирають позицію та переходять до відповідного кута класу (Strongly Agree, Agree, Disagree, Strongly Disagree);
3. У межах свого кута учні коротко обговорюють причини, чому вони зробили саме такий вибір;
4. Після обговорення один представник від групи озвучує спільну позицію та ключові аргументи перед класом.

Запропонована вправа використовується на етапі практичного застосування лексики та спрямована на формування вміння висловлювати й аргументувати власну думку. Учні оцінюють твердження, пов'язані зі станом здоров'я, та обґрунтовують свій вибір, що вимагає свідомого й доречного використання тематичної лексики. Такий формат роботи сприяє розвитку аргументованого мовлення та активної комунікативної взаємодії.

Вправа 10. Find Someone Who...

Move around the classroom and talk to your classmates. Ask each person one of the questions from the list. If their answer is "yes," write their name in your survey table. Try to find a different classmate for each statement.

NO	STATEMENT	NAME OF CLASSMATE
1	Has had a fever this year.	
2	Knows what to do if someone faints	
3	Has experienced a rash or skin irritation	
4	Often gets headaches during the school year	
5	Knows a home remedy for a sore throat	
6	Has taken medicine for stomach pain	

Рис. 2.10. Таблиця для виконання вправи «Find Someone Who...»

Алгоритм виконання:

1. Викладач роздає учням таблицю опитування або демонструє перелік тверджень на екрані.
2. Учні пересуваються класом і ставлять одне одному запитання, перефразовуючи твердження у формі «Have you ever...?» або «Do you...?».
3. У разі ствердної відповіді учень записує ім'я співрозмовника в таблицю. Для кожного твердження має бути знайдена інша особа.
4. Після завершення опитування учні повертаються на місця та коротко обговорюють результати.

Метою цієї вправи є активізація засвоєної лексики в реальній комунікативній взаємодії між учнями. Під час виконання завдання учні ставлять запитання та надають короткі відповіді, використовуючи тематичну лексику з теми «Illnesses and injuries», що сприяє її свідомому й доречному застосуванню у мовленні. Формат вправи «Find Someone Who...» стимулює міжособистісне спілкування, розвиває навички діалогічного мовлення та відповідає вимогам етапу практичного застосування.

Отже, розроблений комплекс інтерактивних вправ забезпечує поетапне формування лексичної навички учнів від ознайомлення з новими лексичними одиницями до їх автоматизації та подальшого практичного застосування у мовленні. Запропоновані вправи поєднують різні форми навчальної взаємодії та

створюють умови для активного, усвідомленого й функціонального використання лексики, що відповідає вимогам сучасної методики навчання іноземних мов у старшій школі.

Висновки до 2 розділу

Теоретико-методичне дослідження, представлене у другому розділі магістерської роботи, дало змогу всебічно обґрунтувати можливості застосування інтерактивних методів у процесі формування ЛК учнів старших класів. У ході аналізу було систематизовано підходи до визначення сутності та класифікації інтерактивних методів навчання, окреслено їхній дидактичний потенціал та особливості функціонування у контексті вивчення іноземної мови.

Опрацювання науково-методичної літератури засвідчило, що інтерактивні методи становлять ефективний інструмент активізації навчальної діяльності, оскільки сприяють переходу ЛО із пасивного до активного словника, забезпечують глибше опрацювання мовного матеріалу та стимулюють його продуктивне використання в умовах навчальної комунікації. Доведено, що кооперативні, дискусійні та ігрові форми роботи створюють сприятливі умови для свідомого засвоєння й варіативного застосування нової лексики.

На підставі визначених теоретичних положень було розроблено комплекс інтерактивних вправ, спрямований на розвиток ЛК старшокласників. До складу комплексу включено різні типи вправ, що поєднують традиційні інтерактивні підходи та цифрові інструменти навчання, зокрема платформу Wordwall. Таке поєднання забезпечує варіативність діяльності учнів, підвищує їхню мотивацію та створює умови для поетапного формування й удосконалення лексичних умінь.

Таким чином, у другому розділі було сформовано науково обґрунтовану методичну основу, яка слугує підґрунтям для подальшої експериментальної перевірки ефективності інтерактивних методів у розвитку лексичної ЛК учнів старшої школи.

РОЗДІЛ 3. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ ФОРМУВАННЯ ЛЕКСИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ УЧНІВ СТАРШИХ КЛАСІВ

3.1. Організація та проведення педагогічного експерименту з перевірки ефективності розробленої методики

На основі теоретичного аналізу наукових джерел та узагальнення методичних підходів ми висунули гіпотезу, що формування лексичної компетентності учнів старших класів буде більш ефективним за умови цілеспрямованого використання інтерактивних методів навчання, зокрема роботи в парах і групах, інтерактивних дискусійних технік та цифрових навчальних платформ (Quizlet, Wordwall і т.д).

З метою перевірки висунутої гіпотези було організовано педагогічне дослідження, спрямоване на аналіз та оцінку результативності розробленої методики, а також на визначення педагогічних умов, що забезпечують її успішну реалізацію в навчальному процесі.

Метою експериментального навчання є практична перевірка впливу інтерактивних методів на рівень сформованість ЛК учнів 10–11 класів у процесі вивчення англійської мови.

Відповідно до поставленої мети було визначено такі завдання педагогічного експерименту:

1. провести передекспериментальний діагностичний зріз з метою визначення початкового рівня сформованості лексичних знань, умінь та навичок старшокласників, а також здійснити якісний та кількісний аналіз отриманих результатів;
2. обґрунтувати доцільність та визначити оптимальні умови використання інтерактивних методів навчання (інтерактивні методики «Карусель», «4 кути», «Акваріум», «Подумай-Обговори-Поділися», а також цифрові ресурси);

3. реалізувати формувальний етап експерименту, який передбачає систематичне впровадження інтерактивних методів, групових та парних форм роботи, а також цифрових платформ для засвоєння та активізації ЛО відповідно до змісту навчальної програми з англійської мови;
4. провести післяекспериментальний усний і письмовий контрольний зріз, спрямований на визначення змін у рівні сформованості ЛК учнів після застосування експериментальної методики;
5. провести статистичну обробку результатів, здійснити їх порівняльний аналіз між контрольними та експериментальними групами та сформулювати висновки щодо ефективності запропонованого підходу.

Експериментальне навчання було організовано в Зборівському ліцеї ім. Романа Завадовича, де впродовж формувального етапу дослідження працювали учні 11 класу. Усього в експерименті брали участь 14 старшокласників, серед яких 6 хлопців та 8 дівчат.

З метою забезпечення об'єктивного порівняння результатів дослідження учасників було поділено на дві групи:

- експериментальну групу (ЕГ) становили 7 учнів. У роботі з ними систематично впроваджували інтерактивні методи навчання, зокрема роботу в парах і малих групах, техніки «Карусель», «Акваріум», «4 кути», «Подумай – Обговори – Поділись», а також цифрові платформи;
- контрольну групу (КГ) сформували 7 учнів, навчальний процес яких відбувався у традиційному форматі без спеціального використання інтерактивних технологій.

Для визначення стартових можливостей учнів було проведено вхідний діагностичний зріз, спрямований на перевірку їхнього рівня сформованості лексичної компетентності перед початком експерименту. Аналіз діагностичних даних показав наступні результати:

- високий рівень – 4 учні;
- достатній рівень – 6 учнів;
- середній рівень – 4 учнів.

Загальний рівень навчальної підготовки учнів, визначений за результатами вхідного діагностичного зрізу, можна охарактеризувати як середній, що свідчить про достатні передумови для подальшого цілеспрямованого розвитку ЛК.

Експериментальне навчання тривало чотири тижні, що дозволило простежити динаміку засвоєння лексичного матеріалу за умов впровадження інтерактивної методики. Перший тиждень мав діагностично-ознайомчий характер, здійснювався контрольний зріз знань, аналізувалися вихідні можливості учнів та визначався рівень їхньої готовності до роботи за запропонованою методикою. З другого по четвертий тиждень здійснювалося опрацювання навчального матеріалу із застосуванням інтерактивних методів та цифрових платформ. Лексичний матеріал опрацьовувався відповідно до підручника «Focus 3», який послужив основою для створення інтерактивних завдань.

Теоретичне обґрунтування дослідження обґрунтовується на припущенні, що процес формування ЛК учнів старших класів буде значно ефективнішим за умов цілеспрямованого та методично виваженого використання інтерактивних методів навчання. Реалізація цього передбачає дотримання таких ключових умов:

- зміст інтерактивних вправ повинен відповідати комунікативній меті уроку та передбачати опрацювання лексичного матеріалу, закладеного навчальною програмою;
- інструкції до виконання інтерактивних завдань мають бути чіткими, послідовними та доступними для сприймання, відповідати віковим та когнітивним особливостям учнів старшої школи;
- добір інтерактивних методів (групові та парні форми роботи, дискусійні техніки, цифрові платформи) створений відповідно до етапів уроку та завдань формування іншомовної ЛК;
- інтерактивні прийоми та формати роботи мають варіюватись і педагогічно обґрунтовуватися, оскільки саме різноманітність

інтерактивної діяльності створює умови для підтримання навчальної мотивації та забезпечує можливості практичного застосування нової лексики в комунікативних ситуаціях.

Експериментальна перевірка, яка мала на меті довести ефективність інтерактивних методів у роботі зі старшокласниками, була розділена на три наступні частини:

1. Підготовчий етап включав такі дії:

- визначення гіпотези, мети та завдань експериментального дослідження;
- доопрацювання комплексу інтерактивних вправ і цифрових завдань, розроблених спеціально для учнів 11 класу;
- створення діагностичних тестів для об'єктивного вимірювання рівня лексичної компетентності учнів;
- уточнення кількості учасників експерименту у Зборівському ліцеї та визначення тривалості проведення дослідження.

2. Основний етап передбачав:

- проведення анкетування вчителів англійської мови щодо використання інтерактивних методів і цифрових ресурсів у навчанні лексики;
- анкетування учнів 11 класу щодо особливостей проведення уроків англійської мови та використання на них інтерактивних методів і цифрових ресурсів;
- здійснення вхідного та підсумкового діагностичних зрізів для визначення рівня лексичної компетентності до і після експерименту;
- здійснення вхідного та підсумкового діагностичних зрізів для визначення рівня лексичної компетентності до і після експерименту;
- поділ учнів на ЕГ і КГ;
- систематичне впровадження інтерактивних методів та цифрових платформ під час опрацювання лексичного матеріалу за підручником «Focus 3»;

- порівняння навчальних результатів учнів експериментальної та контрольної груп;
- перевірку правильності сформульованої гіпотези щодо ефективності інтерактивної методики.

3. Підсумковий етап полягав у:

- аналізі та узагальненні результатів експериментального навчання;
- інтерпретації отриманих даних і визначенні динаміки розвитку лексичної компетентності учнів;
- формулюванні висновків щодо ефективності застосування інтерактивних методів у процесі навчання лексики старшокласників.

Важливою складовою експериментального навчання стало планування та методичне забезпечення роботи ЕГ і КГ, що включало підготовку конспектів уроків, визначення форм організації діяльності учнів та розробку послідовності використання інтерактивних методів і цифрових ресурсів. Окрім того, необхідним елементом підготовки було ознайомлення старшокласників із принципами роботи за запропонованою методикою, поясненням змісту інтерактивних завдань, форм оцінювання та очікуваних результатів, яких передбачалося досягти наприкінці експерименту.

У межах даного підрозділу було сформульовано основні завдання експерименту, визначено навчальний заклад і умови його проведення, окреслено тривалість дослідження та склад експериментальної і контрольної груп. Також було описано методичні умови, необхідні для ефективного формування лексичної компетентності учнів 11 класу за допомогою інтерактивних методів, та представлено етапи експериментальної роботи, що дозволили комплексно оцінити результативність розробленої методики.

3.2. Оцінка та інтерпретація результатів

Важливим завданням педагогічного експерименту було не лише встановити, наскільки ефективною є розроблена методика використання інтерактивних методів у формуванні ЛК учнів 11 класу, але й з'ясувати, як учителі англійської мови ставляться до впровадження таких методів у старшій школі. Оскільки сучасні уроки англійської мови все частіше включають інтерактивні методи роботи, було важливо з'ясувати, чи готові вчителі використовувати це у своїй практиці.

Саме тому перед початком експериментального навчання було проведено анкетування вчителів англійської мови Зборівського ліцею (Додаток А). Опитування здійснювалося через сервіс Google Forms, що дало можливість швидко зібрати та опрацювати відповіді.

Онлайн-опитування проводилося серед трьох учителів англійської мови. Отримані відповіді підтвердили актуальність обраної теми дослідження. Аналіз отриманих відповідей свідчить, що жоден із респондентів не використовує інтерактивні методи на кожному уроці. Водночас один учитель (33,3%) зазначив, що звертається до інтерактивних прийомів декілька разів на місяць, тоді як два інших учителя (66,7%) використовують їх рідко. Жоден педагог не обрав варіант «Не використовую», що засвідчує певний рівень усвідомлення важливості інтерактивної діяльності у процесі формування ЛК (див. рис. 3.1.).

Як часто Ви використовуєте інтерактивні методи під час опрацювання лексичного матеріалу?

3 responses

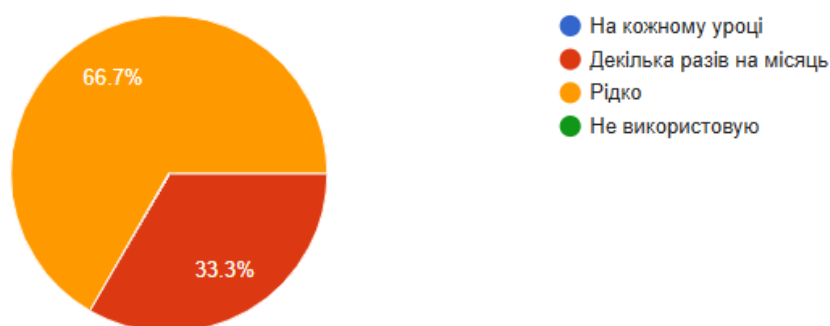

Рис 3.1. Використання вчителями інтерактивних методів під час опрацювання лексичного матеріалу

Також подані результати дають змогу з'ясувати, які переваги вчителі пов'язують із використанням інтерактивних методів у процесі вивчення лексики. Всі респонденти (100%) відзначили підвищення залученості та співпраці між учнями як ключову перевагу інтерактивних методів. Також 66,7% учителів вважають важливими такі ефекти інтерактивного навчання, як зростання мотивації, краща активізація лексики в мовленні та розвиток комунікативних навичок. Натомість жоден із респондентів не обрав варіант, пов'язаний із розвитком критичного та творчого мислення, що може свідчити про недостатню увагу до цього аспекту або обмежене використання відповідних методів на практиці (див. рис. 3.2.).

Які переваги, на Вашу думку, мають інтерактивні методи під час вивчення лексики? (Обирайте кілька варіантів)

3 responses

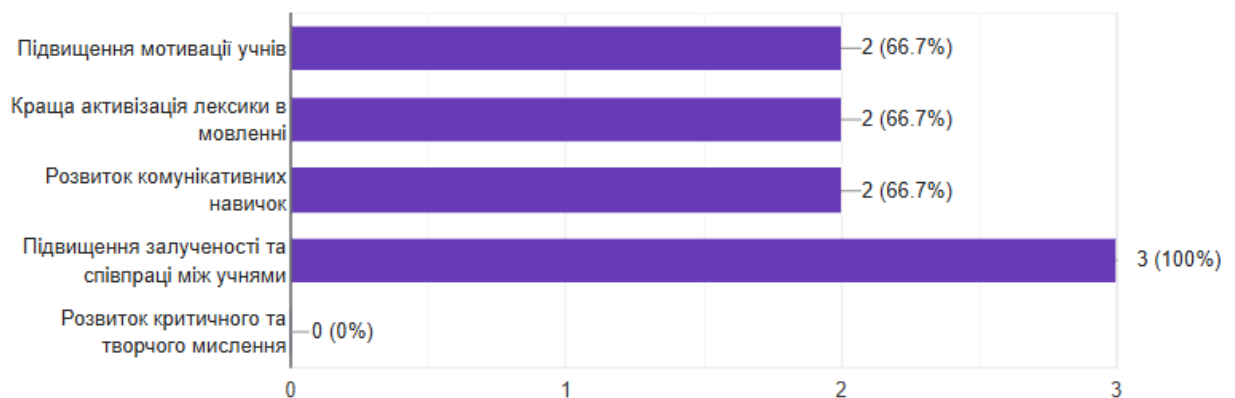

Рис 3.2. Переваги інтерактивних методів під час вивчення лексики

Крім того, учителям було запропоновано обрати ті види інтерактивної діяльності, які вони використовують найчастіше. Результати демонструють рівномірний розподіл відповідей: 33,3% респондентів зазначили, що найчастіше використовують парну роботу, ще 33,3% віддають перевагу груповим формам роботи, а інші 33,3% активно залучають учнів до виконання вправ на онлайн-платформах (див. рис. 3.3). Такий розподіл свідчить про різноманітність застосовуваних інтерактивних методів і гнучкість підходів, яких дотримуються педагоги під час роботи над лексичним матеріалом.

Які види інтерактивної діяльності Ви застосовуєте найчастіше?

3 responses

Рис. 3.3. Види інтерактивної діяльності, які вчителі застосовують найчастіше

Наступне запитання анкети дало змогу визначити труднощі, з якими вчителі стикаються під час використання інтерактивних методів. Усі респонденти (100%) вказали на обмежений час для підготовки інтерактивних завдань. Для більшості педагогів (66,7%) значними перешкодами є також нестача технічних ресурсів та складність добору методів відповідно до рівня учнів. Окремі вчителі (33,3%) відзначили, що велика кількість учнів у класі ускладнює проведення інтерактивної роботи (див. рис. 3.4).

З якими труднощами Ви найчастіше стикаєтеся під час упровадження інтерактивних методів навчання?

3 responses

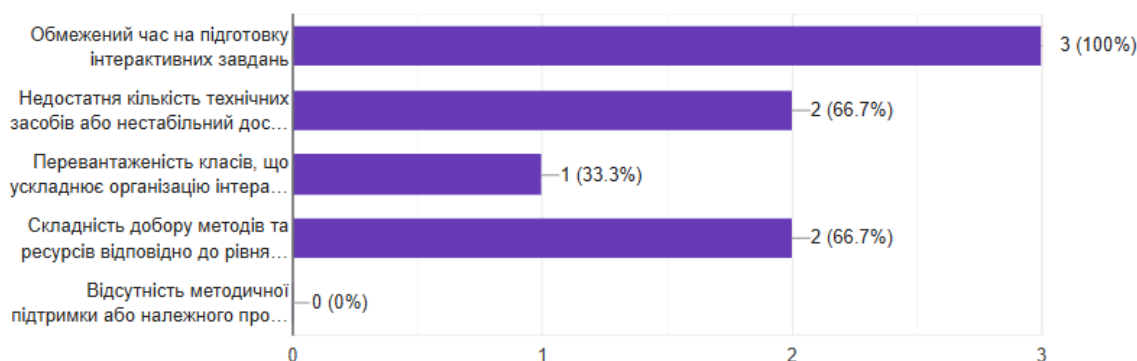

Рис. 3.4. Труднощі, з якими вчителі стикаються під час упровадження інтерактивних методів

Після аналізу відповідей учителів було проведено опитування учнів. У дослідженні взяли участь 10 школярів. Отримані результати свідчать, що половина респондентів (50%) вважають англійську необхідною для майбутньої

професії (див. рис. 3.5). Для 40% учнів головним стимулом є бажання добре скласти НМТ, тоді як 10% зазначили інтерес до мови та культури. Варіант мотивування з боку батьків не був обраний жодним учнем, що вказує на переважно внутрішню та усвідомлену мотивацію.

Рис. 3.5. Мотиви учнів щодо вивчення англійської мови

Одним із ключових питань анкети було з'ясувати, чи вважають учні інтерактивні методи ефективними для запам'ятовування нових слів. Результати свідчать, що половина респондентів (50%) переконані: інтерактивні методи значно покращують засвоєння лексики (див. рис. 3.6). Ще 40% учнів зазначили, що такі методи частково допомагають, тобто позитивний вплив вони все ж відчують. Лише 10% опитаних вважають, що інтерактивність не має суттєвого впливу, і жоден учень не висловив переваги виключно традиційним методам. Це свідчить про загалом позитивне ставлення старшокласників до використання інтерактивних технологій у вивченні лексики.

Ще одним важливим аспектом було з'ясувати, чи хотіли б учні частіше використовувати інтерактивні методи та цифрові платформи під час вивчення лексики. Половина опитаних (50%) висловили однозначне бажання застосовувати такі інструменти частіше (див. рис. 3.7).

Як Ви вважаєте, чи допомагають інтерактивні методи краще запам'ятовувати нові слова?

10 responses

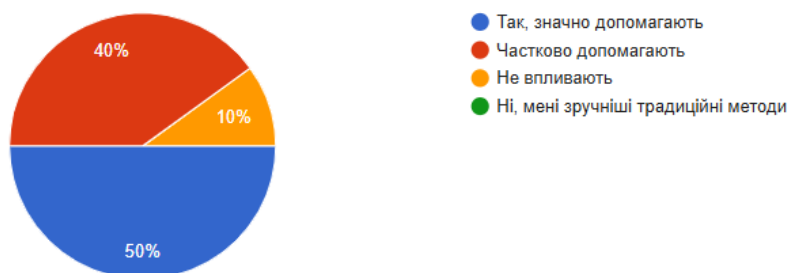

Рис. 3.6. Ефективність інтерактивних методів за оцінкою учнів

Для 30% респондентів їхня доцільність залежить від теми уроку, що вказує на вибіркове, але позитивне ставлення. Водночас 20% учнів вважають, що поточного рівня використання інтерактивних завдань їм достатньо. Варіант «не бачу потреби» не був обраний жодним учнем, що підтверджує загальну зацікавленість старшокласників інтерактивними підходами.

Чи хотіли б Ви частіше використовувати інтерактивні методи та цифрові платформи для вивчення лексики?

10 responses

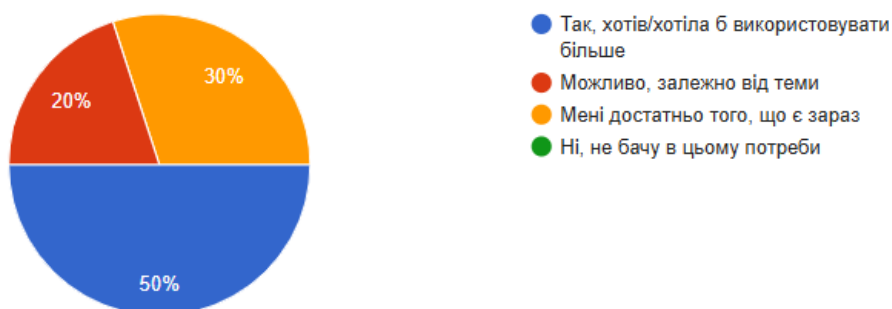

Рис. 3.7. Ставлення учнів до частішого використання інтерактивних методів

З метою визначення початкового рівня сформованості ЛК з теми «Illnesses and injuries» було проведено передекспериментальний зріз. Тестові завдання (Додаток В) спрямовувалися на перевірку розуміння та вміння учнів уживати лексику, що стосується симптомів, захворювань та станів здоров'я. Це

дало змогу встановити чи є різниця між рівнями підготовки в експериментальній (ЕГ) та контрольній (КГ) групах (див. Таблицю 3.1).

Аналіз передекспериментального зрізу показує, що учні обох груп мали різний рівень сформованості лексичних навичок з теми «Illnesses and injuries».

Табл. 3.1

Результати передекспериментального зрізу за темою «Illnesses and injuries»

Групи		Кількість допущених помилок								
		0	1	2	3	4	5	6	7	8
ЕГ	К-сть учнів	1	2	2	1	1	-	-	-	-
	%	14,3	28,6	28,6	14,3	14,3	-	-	-	-
КГ	К-сть учнів	0	1	3	1	2	-	-	-	-
	%	0	14,3	42,9	14,3	28,6	-	-	-	-

В експериментальній групі результати виявилися дещо кращими: один учень не допустив жодної помилки, а більшість (57,2%) зробили лише одну–дві помилки. У контрольній групі жоден учень не впорався без помилок, а найбільше учнів (42,9%) припустилися двох помилок. Отримані дані свідчать, що обидві групи потребують подальшої роботи над темою, проте стартові показники експериментальної групи були трохи вищими, що створює сприятливі умови для подальшого впровадження інтерактивних методів навчання.

Експериментальне навчання тривало протягом чотирьох тижнів і було спрямоване насамперед на систематичне впровадження інтерактивних методів роботи з учнями експериментальної групи. На уроках активно застосовувалися парна та групова взаємодія, дискусійні техніки, рольові ситуації та інші прийоми, що стимулюють комунікацію, взаємопідтримку та самостійне опрацювання матеріалу. Ці методи доповнювалися використанням цифрових платформ Quizlet, Wordwall, Kahoot!, Baamboozle. Завдяки поєднанню

інтерактивних підходів і цифрових ресурсів навчальний процес став більш динамічним.

Уже на початковому етапі формувального навчання було помітно, що учні позитивно реагують на використання інтерактивних методів. Старшокласники охоче включалися у виконання запропонованих завдань, адже такі формати роботи, як міні-ігри, обговорення в парах, командні активності та робота з цифровими платформами, створювали для них більш живий та динамічний освітній простір. Використання інтерактивних прийомів робило опрацювання лексики змістовним і природним, адже учні засвоювали матеріал у процесі взаємодії, а не механічного запам'ятовування.

Систематичне застосування інтерактивних вправ сприяло активізації тематичного словника, оскільки учні багаторазово використовували нові лексичні одиниці в різних мікроситуаціях спілкування. Формати на кшталт «Think–Pair–Share», рольових міні-сценок, лексичних міні-квестів, інтерактивних опитувань чи групових дискусій давали змогу учням практикувати лексику невимушено та цілеспрямовано. Важливо й те, що учні сприймали значну частину таких активностей як цікаві завдання, а не як традиційні вправи, що суттєво знижувало рівень напруження та підвищувало їхню залученість.

Завдяки інтерактивним методам було створено умови для природного мовленнєвого середовища, у якому учні мали можливість висловлюватися, ставити запитання, виконувати завдання в командах і приймати спільні рішення. Такий підхід допоміг не лише поглибити знання з теми, а й підвищити мотивацію до вивчення англійської мови, адже школярі бачили реальний сенс та практичність роботи з лексикою. Усе це позитивно позначилося на формуванні їхньої лексичної компетентності.

Аналіз результатів післяекспериментального зрізу в ЕГ свідчить про суттєве покращення рівня сформованості лексичної компетентності учнів з теми «Illnesses and injuries». Порівняно з передекспериментальним етапом зросла кількість учнів, які виконали завдання без помилок (42,9%), що свідчить

про ефективність систематичного використання інтерактивних методів і цифрових платформ під час навчання (див. Таблицю 3.2).

Табл. 3.2

Результати післяекспериментального зрізу ЕГ за темою «Illnesses and injuries»

Помилки	0	1	2	3	4	5	6	7	8
К-сть учнів	3	2	2	-	-	-	-	-	-
%	42,9	28,6	28,6	-	-	-	-	-	-

Також збільшився показник учнів, які допустили лише 1–2 помилки (28,6% відповідно), що демонструє позитивну динаміку у засвоєнні лексики та зменшення кількості труднощів під час виконання завдань. Водночас у післяекспериментальному зрізі відсутні результати з 3 і більше помилками, що є вагомим доказом покращення якості лексичних умінь.

Табл. 3.3

Результати післяекспериментального зрізу КГ за темою «Illnesses and injuries»

Помилки	0	1	2	3	4	5	6	7	8
К-сть учнів	0	1	3	1	2	-	-	-	-
%	0	14,3	42,9	14,3	28,6	-	-	-	-

Результати післяекспериментального зрізу в учнів КГ свідчать про те, що суттєвих позитивних змін не відбулося. Розподіл кількості допущених помилок майже повністю повторює дані передекспериментального тесту, що свідчить про стабільний, але недостатньо динамічний рівень сформованості ЛК.

У контрольній групі, яка працювала без використання інтерактивних методів, більшість учнів зберегли попередні показники (див. Таблицю 3.3):

- найбільша частка (42,9%) припадає на учнів, які допустили 2 помилки;
- лише один учень (14,3%) підвищив результат до 1 помилки;
- показники 3 та 4 помилки також залишилися на рівні передекспериментального зрізу.

Порівняльний аналіз результатів післяекспериментального зрізу в ЕГ та КГ показав суттєву різницю у динаміці сформованості лексичної компетентності учнів. Незважаючи на те, що обидві групи мали схожі стартові показники, кінцеві результати демонструють виразну перевагу учнів ЕГ, які навчалися із систематичним використанням інтерактивних методів та цифрових платформ.

42,9% учнів ЕГ виконали тест без жодної помилки, тоді як у контрольній групі цей показник залишився на рівні 0%. Крім того, в ЕГ спостерігається зменшення кількості учнів, які допустили 3–4 помилки, тоді як у КГ відповідні значення фактично не змінилися порівняно з передекспериментальним зрізом.

Щоб наочно продемонструвати різницю між результатами двох груп, було побудовано порівняльну діаграму (див. рис. 3.8), яка відображає відсотковий розподіл учнів залежно від кількості допущених помилок.

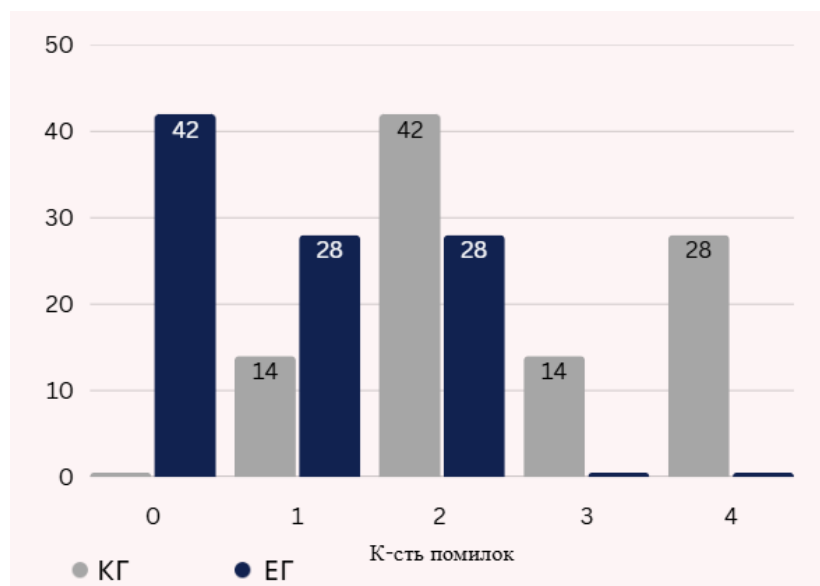

Рис. 3.8. Порівняльний аналіз післяекспериментального зрізу учнів ЕГ та КГ за кількістю допущених помилок

Узагальнюючи результати проведеного експериментального навчання, можна стверджувати, що застосування інтерактивних методів та цифрових платформ сприяло більш ефективному формуванню лексичної компетентності учнів старшої школи. Учні експериментальної групи продемонстрували відчутне зростання успішності, тоді як у контрольній групі помітних змін не

зафіксовано. Порівняльний аналіз підтвердив, що регулярне використання інтерактивних вправ, групових форм роботи й онлайн-інструментів підсилює мотивацію, активізує пізнавальну діяльність та забезпечує якісніше засвоєння лексичного матеріалу. Отже, запропонована методика довела свою результативність і може бути рекомендована для подальшого впровадження у навчальний процес з теми «Illnesses and injuries».

Висновки до 3 розділу

У третьому розділі здійснено практичну перевірку ефективності впровадження інтерактивних методів навчання у формування ЛК учнів 11 класу. На основі передекспериментального та післяекспериментального зрізів, результатів анкетування вчителів і учнів, а також аналізу динаміки успішності досліджуваних груп встановлено, що застосування інтерактивних форм роботи позитивно впливає на якість засвоєння лексичного матеріалу.

Педагоги підкреслили доцільність таких методів, відзначивши їх здатність підвищувати залученість і мотивацію старшокласників. Учні, у свою чергу, продемонстрували позитивне ставлення до інтерактивних прийомів та цифрових інструментів, що роблять опрацювання лексики більш доступним та динамічним.

Порівняльний аналіз результатів експериментального навчання показав суттєве покращення показників в ЕГ на відміну від КГ. Зокрема, збільшилась кількість учнів, які припустилися нульової або мінімальної кількості помилок, що свідчить про ефективніше засвоєння тематичної лексики.

Отримані дані підтверджують гіпотезу про те, що інтерактивні методи навчання сприяють підвищенню мотивації, покращують розуміння та запам'ятовування лексичного матеріалу, а також створюють сприятливі умови для розвитку комунікативних умінь старшокласників. Ефективність упровадженої методики дозволяє рекомендувати її для ширшого застосування у навчанні англійської мови в старшій школі.

ВИСНОВКИ

У дослідженні було вирішено актуальне науково-методичне завдання, що полягає у теоретичному обґрунтуванні, розробці та експериментальній перевірці ефективності методики формування ЛК учнів старших класів із застосуванням інтерактивних методів навчання. Висунута гіпотеза про те, що цілеспрямоване використання інтерактивних методів (робота в парах/групах, дискусійні техніки, цифрові платформи) суттєво підвищить ефективність формування ЛК старшокласників, знайшла своє підтвердження.

Відповідно до мети були розв'язані такі основні завдання:

- 1) досліджено поняття, зміст та структуру ЛК. Встановлено, що ЛК є ключовим компонентом іншомовної комунікативної компетентності, охоплюючи інтегративну здатність до розпізнавання, розуміння контекстуального значення та продуктивного використання ЛО у всіх видах мовленнєвої діяльності. Її структура є комплексною і включає лексичні знання, лексичні навички та лексичну усвідомленість;
- 2) проаналізовано поняття та класифікацію інтерактивних методів навчання. Визначено, що їхня сутність полягає в організації освітнього процесу, яка забезпечує максимальне залучення всіх учнів до пізнавальної діяльності та сприяє активній дискусії й співпраці. Інтерактивні методи поділено на методи кооперативного навчання («Мозаїка», «Карусель», «4 кути», «Подумай – Обговори в парі – Поділись»), дискусійні («Мозковий штурм», «Акваріум», «Мікрофон», «Займи позицію») та ігрові/ситуативні («Рольова гра»);
- 3) визначено етапи формування лексичної навички та фактори, що впливають на ефективність ЛК. Процес формування ЛК є поетапним, охоплюючи ознайомлення (семантизація), автоматизацію (тренування у вживанні на рівнях словоформи, словосполучення, фрази) та практичне застосування. Ключові фактори ефективності включають усвідомлену пізнавальну активність учнів, їхню здатність до аналізу мовних явищ, а

також необхідність опосередкованого засвоєння лексики в комунікативно значущих ситуаціях;

- 4) оглянуто та охарактеризовано цифрові навчальні ресурси. Встановлено, що платформи Quizlet, Duolingo, Wordwall, Kahoot! та Baamboozle мають потужний дидактичний потенціал для інтенсифікації лексичного засвоєння. Вони забезпечують індивідуалізацію, мультимедійність, миттєвий зворотний зв'язок та гейміфікацію, що підсилює внутрішню мотивацію старшокласників;
- 5) розроблено комплекс інтерактивних вправ для ефективного розвитку ЛК учнів старших класів на матеріалі теми «Illnesses and injuries». Комплекс включає вправи різних типів: кооперативні, дискусійні, ігрові, а також завдання з використанням цифрових платформ Wordwall, Quizlet;
- 6) Експериментально перевірено ефективність розробленої методики на базі Зборівського ліцею з учнями 11-го класу;
- 7) проведено анкетування вчителів, яке показало, що респонденти визнають перевагу інтерактивних методів у підвищенні залученості та співпраці. Однак використовують ці методи нечасто через обмежений час на підготовку та нестачу технічних ресурсів;
- 8) проведено опитування учнів, яке підтвердило їхню переважно внутрішню мотивацію (майбутня професія – 50%, НМТ – 40%) та позитивне ставлення до інтерактивності (50% вважають, що ці методи значно допомагають краще запам'ятовувати лексику, а 50% хотіли б використовувати їх частіше);
- 9) проведено порівняльний аналіз результатів післяекспериментального зрізу між ЕГ та КГ, який продемонстрував значну перевагу ЕГ. Виявлено, що кількість учнів ЕГ, які виконали тест без жодної помилки, зросла з 14,3% до 42,9%. Тоді як у КГ суттєвих позитивних змін не відбулося, і показник нульової кількості помилок залишився на рівні 0%;

Проведене дослідження довело, що методика формування лексичної компетентності учнів старших класів на уроках англійської мови із

систематичним використанням інтерактивних методів є високоефективною та методично обґрунтованою. Інтеграція кооперативних форм роботи, дискусійних технік та цифрових інструментів є ключем до подолання проблеми пасивного словникового запасу та забезпечує якісне засвоєння ЛО, перетворюючи їх на надійний інструмент вільної комунікації. Отримані результати дозволяють рекомендувати розроблений комплекс вправ і методичні умови для ширшого застосування у практиці викладання англійської мови у старшій школі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бакаєва, Г. Є., Борисенко, О. А., Зуєнко, І. І. та ін. Програма з англійської мови для професійного спілкування. Київ: Ленвіт, 2005. 119 с.
2. Барвинська, О. О. Застосування мобільних технологій при вивченні англійської мови. Освітній проект «На Урок». URL: <https://naurok.com.ua/stattya-zastosuvannya-mobilnih-tehnologiy-pri-vivchennya-angliysko-movi-274129.html> (дата звернення: 18.11.2025)
3. Бігич, О. Б., Бориско, Н. Ф., Борецька, Г. Е. та ін.; за заг. ред. Ніколаєвої, С. Ю. Методика навчання іноземних мов і культур: теорія і практика: підручник для студ. класичних, педагогічних і лінгвістичних університетів. Київ: Ленвіт, 2013. 590 с.
4. Бігич, О. Б. та ін.; за ред. Ніколаєвої, С. Ю. Методика формування міжкультурної іншомовної комунікативної компетенції. Курс лекцій: навч.-метод. посіб. для студ. мовних спец. осв.- кваліф. рівня магістр. Київ: Ленвіт, 2011. 344 с.
5. Використання додатку Duolingo для покращення словникового запасу англійської мови. На Урок. URL: <https://naurok.com.ua/vikoristannya-dodatku-duolingo-dlya-pokraschennya-slovnikovogo-zapasu-angliysko-movi-u-molodshih-shkolyariv-412314.html> (дата звернення: 18.11.2025).
6. Використання інтерактивних форм і методів навчання. На Урок. URL: <https://naurok.com.ua/vikoristannya-interaktivnih-form-i-metodiv-navchannya-176308.html> (дата звернення: 03.12.2025).
7. Використання мультимедійних технологій. Інтерактивна гра «Карусель». На Урок. URL: <https://naurok.com.ua/vikoristannya-multimediynih-tehnologiy-interaktivna-gra-karusel-23661.html#> (дата звернення: 02.12.2025)
8. Вправа "Мозковий штурм". На Урок. URL: <https://naurok.com.ua/vprava-mozkoviy-shturm-399438.html#> (дата звернення: 02.12.2025).
9. Головань, М. С. Компетенція та компетентність: порівняльний аналіз понять. Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології. 2011. № 8. С. 224–233.

10. Гринюк, Г. А., Семенчук, Ю. О. Відбір навчального матеріалу для формування англомовної лексичної компетентності у студентів-економістів. Іноземні мови. 2007. № 2. С. 30–34.
11. Гушлевська, І. Поняття компетентності у вітчизняній та зарубіжній педагогіці. Шлях освіти. 2004. № 3. С. 22–24.
12. Дука, М. В., Серепеннова, Ю. С. Етапи формування англомовної лексичної компетентності майбутніх економістів із застосуванням комп'ютерних технологій. Іноземні мови. 2021. № 1. С. 41–45.
13. Інтерактивна гра «Мікрофон». Блог учителя початкових класів Єфадзе Н. А. 2016. URL: https://efnata.blogspot.com/2016/11/blog-post_19.html (дата звернення: 02.12.2025).
14. Інтерактивні методи навчання у початковій школі. На Урок. URL: <https://naurok.com.ua/interaktivni-metodi-navchannya-u-pochatkoviy-shkoli-55165.html> (дата звернення: 03.12.2025).
15. Компетентності як ключ до оновлення змісту освіти. Освіта.ua: веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/school/method/381/> (дата звернення 12.11.2025 року)
16. Красуля, А. Застосування мобільних технологій з метою розвитку іншомовної лексичної компетентності учнів при вивченні англійської мови. Теоретична і дидактична філологія. 2020. Вип. 32. С. 49–59.
17. Наконечна, Л. Основи формування лексичної компетенції майбутніх вчителів початкової школи задля професійної діяльності в умовах діалектного середовища. Гірська школа українських Карпат. 2019. № 21. С. 65–71.
18. Ніколаєва, С. Методика викладання іноземних мов у середніх навчальних закладах. Київ: Ленвіт, 2002. 328 с.
19. Основи методики викладання іноземних мов / за ред. В. А. Бухбіндера, В. Штраусса. К. : Вища школа, 1986. 336 с.
20. Пішта, П. Я. "Методика перевірки лексичної компетентності." Молодий вчений, 2022.

21. Пометун, О. І. Інтерактивні методи навчання. Енциклопедія освіти. Київ: Юрінком Інтер, 2008. 1040 с.
22. Сіранчук, Н. М. Формування лексичної компетентності в учнів початкових класів на уроках української мови. Дисертація доктора пед. наук. Київ: Київський університет ім. Б. Грінченка, 2018. 428 с.
23. Смоліна С. В. Методика формування іншомовної лексичної компетенції. Іноземні мови №4. Київ, 2010. С. 16-23.
24. Сучасний підхід до освітнього процесу в початковій школі. Kahoot. Освітній проект: На Урок. URL: <https://naurok.com.ua/kahoot-suchasniy-pidhid-do-osvitnogo-procesu-v-pochatkoviy-shkoli-442442.html> (дата звернення: 19.11.2025)
25. Формування лексичної компетенції на уроках англійської мови. На Урок. URL: <https://naurok.com.ua/formuvannya-leksichno-kompetenci-na-urokah-angliysko-movi-148622.html> (дата звернення: 04.12.2025).
26. Холод І. В. Методика викладання англійської мови. Навчальнометодичний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Умань, 2018. 167 с.
27. Цифрові інструменти розвитку: сучасні технології у навчанні англійської мови. На Урок: веб-сайт. URL: <https://naurok.com.ua/metodichni-rpekomendaci-cifrovi-instrumenti-rozvitku-suchasni-tehnologi-u-navchanni-angliysko-movi-408279.html> (дата звернення 18.11.2025 року)
28. Чича, Т. О. Використання різних видів наочності в процесі формування англомовної лексичної компетентності учнів 6 класу: курсова робота. Київ: КНЛУ, 2023. 45 с. URL: <http://rep.knlu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/787878787/5022/%D0%A7%D0%B8%D0%B6%20%D0%A2.%20%D0%9E.%20%D0%A1%D0%9E%D0%B0%2013-19.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (дата звернення: 04.12.2025).
29. Шкуратюк Т., Папіщук В. Формування іншомовної лексичної компетентності в учнів старших класів. URL: <https://vseosvita.ua/library/embed/0100b5jt-a1bc.docx.html> (дата звернення: 04.12.2025).

30. Ярема І. А. Зміст формування англомовної лексичної компетентності в професійно орієнтованому говорінні студентів металургійних спеціальностей. Вісник Запорізького національного університету. 2012. № 1 (17). С. 197–203.
31. Arsyad M. Harnessing Wordwall for Enhanced Vocabulary Acquisition and Engagement in Non-Formal Elementary Education. *Journal of Languages and Language Teaching*. 2024. Vol. 12, No. 4. URL: https://www.researchgate.net/publication/385029836_Harnessing_Wordwall_for_Enhanced_Vocabulary_Acquisition_and_Engagement_in_NonFormal_Elementary_Education (дата звернення: 04.12.2025).
32. Bilyk V., Banak R., Bardadym O., Sokal M., Anichkina O. Introduction of interactive teaching methods in modern schools. *Revista de Tecnología de Información y Comunicación en Educación*. 2023. P. 199–209.
33. Developing lexical competence of language learners through IT technologies. *Oriental Renaissance: Innovative, educational, natural and social sciences*. 2025. Vol. 5, No 4(4). P. 432. ISSN 2181-1784.
34. Do N. L., Nguyen X. H. Applying Baamboozle to teach English vocabulary for pre-starter level at a language center in HCMC. *International Journal of Current Science Research and Review*. 2025. Vol. 8, No 6. P. 2707-2723
35. Fishbowl. University of Glasgow: Learning & Teaching. URL: <https://www.gla.ac.uk/myglasgow/learningandteaching/activelearning/guides/fishbowl/> (дата звернення: 02.12.2025).
36. Hasbún Hasbún L. The effect of explicit vocabulary teaching on vocabulary acquisition and attitude towards reading. *Actualidades Investigativas en Educación*. 2005. Vol. 5, No. 2.
37. Introduction to Wordwall. DU Ed-Tech Knowledge Base, University of Denver. URL: <https://otl.du.edu/knowledgebase/introduction-to-wordwall/#:~:text=Wordwall%20is%20an%20online%20platform,for%20teachers%20to%20select%20from.>

38. Jigsaw Teaching Method – A Technique For Cooperative Learning / Asian College of Teachers. International Teaching Blog. 06 February 2023. URL: <https://www.teachertrainingasia.com/teaching-blog/1388-Jigsaw-Teaching-Method---A-Technique-For-Cooperative-Learning-blog.php#> (дата звернення: 02.12.2025).
39. Junita, R., Dianti, R., Dianti, R., Ria, N. Promoting Four Corners Strategy to Improve Secondary School Students' Speaking Skills. *Didaseein: Journal of English Education*. 2024. T. 5. № 2. С. 121–133.
40. Kaddoura M. Think pair share: A teaching learning strategy to enhance students' critical thinking // *Educational Research Quarterly*. 2013. Vol. 36, No. 4. P. 13–18.
41. Karimova S. Stages of development of lexical competence of future foreign language teachers. *Mental enlightenment scientific – methodological journal*. 2024. 141-148 p.
42. Korzekwinski K., Ranieri K. What is Duolingo? Everything You Need to Know. Scholarships360. Updated April 24, 2025. URL: <https://scholarships360.org/college-admissions/what-is-duolingo/> (дата звернення: 06.12.2025).
43. Lobanova S. Formation of Lexical Competence in Applicants for Education at Distance Learning. *World Journal of English Language*. Vol. 13, No. 4; 2023. 49-55 с.
44. Role Playing. Center for Innovative Teaching and Learning, Northern Illinois University. URL: <https://niu.edu/citl/resources/guides/instructional-guide/role-playing.shtml> (дата звернення: 03.12.2025).
45. Rubtsova S. Linguistic competence as an important component of teaching active methods in reading. *International Journal of Innovative Technologies in Social Science*. 2021. No. 1(29). URL: https://doi.org/10.31435/rsglobal_ijitss/30032021/7452 (дата звернення: 06.12.2025).

46. Rychka T., Lisovska R. Formation of the foreign language lexical competence: theoretical dimension. *Загальна педагогіка та історія педагогіки*. 2022. Vol. 2, no. 43. P. 98
47. Shofiana K. L., Maemanah A. Exploring the Use of Kahoot as a Game-Based Learning Tools in Vocabulary Teaching to Senior High School Students: A Systematic Review. *Jurnal Penelitian Ilmu Pendidikan Indonesia*. 2025. Vol. 4, No 2. P. 893–901. URL: <https://jpion.org/index.php/jpi/article/view/419/315>
48. 10 Teacher-Approved Online Review Games. School of Education and Human Sciences, University of Kansas. URL: <https://educationonline.ku.edu/community/10-teacher-approved-online-review-games#:~:text=Bamboozle%20is%20a%20great%20online,It's%20also%20free.>
(дата звернення: 19.11.2025).
49. The Advantages of Interactive Learning. London College For Professional Training. URL: <https://londoncollegept.co.uk/the-advantages-of-interactive-learning#> (дата звернення: 01.12.2025)
50. The Effect of Quizlet on Vocabulary Acquisition. *Asian Journal of Education and e-Learning*. 2018. Vol. 6, Issue 4. P. [72]. ISSN 2321–2454. URL: https://www.researchgate.net/profile/AbdulazizSanosi/publication/327108959_The_Effect_of_Quizlet_on_Vocabulary_Acquisition/links/5b7a8aeb92851c1e12219602/The-Effect-of-Quizlet-on-Vocabulary-Acquisition.pdf
51. What is interactive learning? URL: https://www.google.com/search?q=&rlz=1C1SQJL_ukUA925UA925&sourceid=chrome&ie=UTF-8&udm=50&aep=48&cud=0&qsubts=1764020188041

Посилання на завдання створені на онлайн-платформах

1. <https://quizlet.com/ua/944435023/american-english-file-3-file-6a-flash-cards/>
2. <https://wordwall.net/resource/6189871/8a-crime-and-criminals>
3. <https://create.kahoot.it/details/d4b84fd2-938d-4b83-96d6-30ceed01ab40?drawer=>
4. <https://www.baamboozle.com/game/216994>
5. <https://wordwall.net/resource/103712906>
6. <https://wordwall.net/resource/103714346>
7. <https://quizlet.com/ua/1121966186/illnesses-and-injuries-english-file-upper-intermediate-flash-cards/?i=2oqp2t&x=1qqt>

ДОДАТКИ

Додаток А

Анкетування вчителів

Зразок анкети

Шановні вчителі!

Просимо Вас поділитися своїми міркуваннями щодо використання інтерактивних методів та цифрових платформ у процесі формування лексичної компетентності учнів старшої школи.

Отримані дані будуть використані виключно в межах наукового дослідження «Формування лексичної компетентності учнів старших класів з використанням інтерактивних методів навчання».

Будь ласка, дайте відповіді у письмовій формі або поставте «√» біля обраного варіанту.

Щиро вдячні за співпрацю!

1. Як часто Ви використовуєте інтерактивні методи під час опрацювання лексичного матеріалу?
 - На кожному уроці
 - Декілька разів на місяць
 - Рідко
 - Не використовую
2. Які види інтерактивної діяльності Ви застосовуєте найчастіше?
 - Парна робота
 - Групова робота
 - Дискусійні методи («Акваріум», «4 кути», «Карусель»)
 - Онлайн-платформи для вправ (Quizlet, Wordwall, LearningApps тощо)
 - Мультимедійні презентації
 - Інше (вказати) _____
3. Які цифрові платформи або додатки Ви використовуєте для навчання лексики?

- Quizlet
 - Wordwall
 - Kahoot!
 - Baamboozle
 - LearningApps
 - Інше (вказати) _____
4. Як часто Ви враховуєте вікові та когнітивні особливості учнів старшої школи при підборі інтерактивних методів?
- Завжди
 - Частково
 - Рідко
 - Не враховую
5. Наскільки інтереси учнів впливають на Ваш вибір інтерактивних завдань?
- Значною мірою враховую інтереси учнів і добираю завдання відповідно
 - Частково зважаю на інтереси учнів під час вибору завдань
 - Враховую інтереси мінімально, зосереджуючись передусім на навчальних цілях
 - Інтереси учнів не впливають на вибір інтерактивних завдань
6. Які переваги, на Вашу думку, мають інтерактивні методи під час вивчення лексики? (Обирайте кілька варіантів)
- Підвищення мотивації учнів
 - Краща активізація лексики в мовленні
 - Розвиток комунікативних навичок
 - Підвищення залученості та співпраці між учнями
 - Розвиток критичного та творчого мислення
 - Інше _____
7. З якими труднощами Ви найчастіше стикаєтесь під час упровадження інтерактивних методів навчання?
- Обмежений час на підготовку інтерактивних завдань

- Недостатня кількість технічних засобів або нестабільний доступ до Інтернету
 - Перевантаженість класів, що ускладнює організацію інтерактивної роботи
 - Складність добору методів та ресурсів відповідно до рівня підготовки учнів
 - Відсутність методичної підтримки або належного професійного розвитку
 - Інше (вказати) _____
8. Які переваги, на Вашу думку, має використання цифрових платформ для формування лексичної компетентності?
- Можливість організувати індивідуальну та диференційовану роботу
 - Краща візуалізація матеріалу та підвищення якості запам'ятовування
 - Доступ до широкого спектра інтерактивних вправ і завдань
 - Зростання навчальної мотивації та залученості учнів
 - Зручний контроль і відстеження прогресу
 - Інше (вказати) _____
9. Як Ви оцінюєте перспективи використання інтерактивних методів і цифрових ресурсів у навчанні лексики учнів старшої школи?
- Очікується подальше зростання їхнього значення в освітньому процесі
 - Методи потребують вдосконалення та методичної підтримки
 - Складно визначити потенціал цих технологій
 - Вважаю, що традиційні методи залишаються більш ефективними
 - Інше (вказати) _____

Анкетування учнів**Зразок анкети*****Шановні учні!***

Просимо Вас дати відповіді на запитання анкети щодо використання інтерактивних методів під час вивчення лексики з англійської мови.

Отримана інформація буде використана лише для наукового дослідження «Формування лексичної компетентності учнів старших класів з використанням інтерактивних методів навчання».

Дайте, будь ласка, відповіді на запитання в письмовій формі або поставте «✓» біля обраного Вами варіанту відповіді.

Щиро вдячні за співпрацю!

Вік: _____

Клас: _____

Рідна мова: _____

Які іноземні мови Ви вивчаєте: _____

1. Що мотивує Вас вивчати англійську мову?

- Бажання добре скласти НМТ
- Потреба для майбутньої професії
- Інтерес до мови та культури
- Порада або вимога батьків
- Інше: _____

2. Як часто Ви працюєте з інтерактивними методами на уроках англійської мови?

- На кожному уроці
- Декілька разів на тиждень
- Рідко
- Практично ніколи

3. Які інтерактивні форми роботи Вам найбільше подобаються? (Виберіть кілька варіантів)
- Парна робота
 - Групова робота
 - Дискусійні методи (Акваріум, 4 кути, Карусель)
 - Обговорення в малих групах
 - Рольові або ситуаційні вправи
 - Інше: _____
4. Чи подобається Вам вивчати нову лексику за допомогою інтерактивних платформ?
- Так, дуже подобається
 - Скоріше так
 - Не дуже
 - Ні
5. Якими цифровими платформами Ви користувалися для вивчення англійської лексики? (Виберіть кілька варіантів)
- Quizlet
 - Wordwall
 - LearningApps
 - Kahoot
 - Baamboozle
 - Liveworksheets
 - Інше: _____
6. Чи враховує вчитель Ваші інтереси при доборі інтерактивних завдань?
- Завжди
 - Часто
 - Рідко
 - Ніколи
7. Чи є завдання для вивчення лексики однаковими для всіх учнів чи індивідуальними?

- Однакові для всіх
 - Переважно однакові
 - Частково індивідуальні
 - Переважно індивідуальні
8. Які труднощі Ви відчуваєте під час роботи з інтерактивними завданнями або платформами? (Виберіть кілька варіантів)
- Нестача телефону/комп'ютера або проблеми з Інтернетом
 - Важко швидко розібратися у платформі
 - Важко запам'ятати слова без пояснення вчителя
 - Відволікаюся під час використання гаджетів
 - Інше: _____
9. Як Ви вважаєте, чи допомагають інтерактивні методи краще запам'ятовувати нові слова?
- Так, значно допомагають
 - Частково допомагають
 - Не впливають
 - Ні, мені зручніші традиційні методи
10. Чи хотіли б Ви частіше використовувати інтерактивні методи та цифрові платформи для вивчення лексики?
- Так, хотів/хотіла б використовувати більше
 - Можливо, залежно від теми
 - Мені достатньо того, що є зараз
 - Ні, не бачу в цьому потреби

Передекспериментальний зріз знань**Зразок тестування для учнів**

1. Anna can't speak normally today because she has a sever_____.
A) rash B) sore throat C) blister
2. If you feel _____, you should sit down before you faint.
A) dizzy B) swollen C) burned
3. Mark can't walk properly because he has _____ his ankle.
A) sprained B) sneezed C) cut
4. If someone is _____, you should call for help immediately because they are not conscious.
A) vomiting B) unconscious C) choking
5. After eating shellfish, Tom had an allergic _____.
A) condition B) reaction C) ache
6. She can't hear well from her left ear. She has an _____.
A) earache B) headache C) backache
7. She touched a hot pan and now her hand is _____.
A) sprained B) burned C) swollen
8. The doctor said it was food _____ after he ate spoiled meat.
A) pressure B) poisoning C) reaction
9. She stood in the sun too long and now she has a painful _____.
A) sunburn B) rash C) flu
10. After running for too long without water, he suddenly felt _____.
A) dizzy B) burned C) bleeding

Післяекспериментальний зріз знань**Зразок тестування для учнів**

1. Maria can't eat anything today because she has a strong _____.
A) cough B) stomachache C) rash
2. When he stood up too fast, he suddenly felt _____.
A) dizzy B) swollen C) bleeding
3. The doctor said her ankle is not broken, it's just _____.
A) sprained B) burned C) unconscious
4. If a person is _____, call an ambulance immediately.
A) vomiting B) unconscious C) sneezing
5. After hiking all day, he got a painful _____ on his foot.
A) blister B) injection C) fever
6. She has been sneezing all morning. I think she has a(n) _____.
A) allergic reaction B) food poisoning C) sore throat
7. If you have food poisoning, you will probably feel _____.
A) sick B) swollen C) unconscious
8. After staying on the beach too long, he got a bad _____.
A) cough B) sunburn C) flu
9. If you see someone _____, you should start first aid immediately.
A) sneezing B) choking C) dizzy
10. He feels very hot and tired. He probably has a _____.
A) fever B) blister C) cut

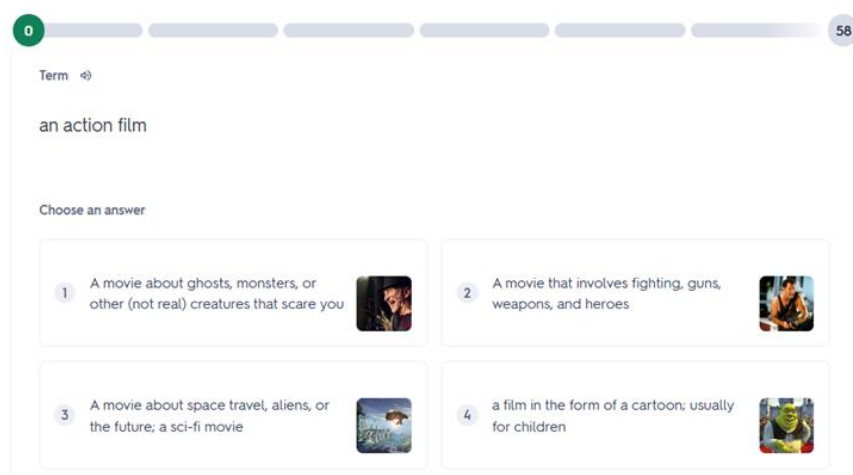

Рис. 1.1. Квізлет з теми «Shot on Location» з підручника *American English File 3*

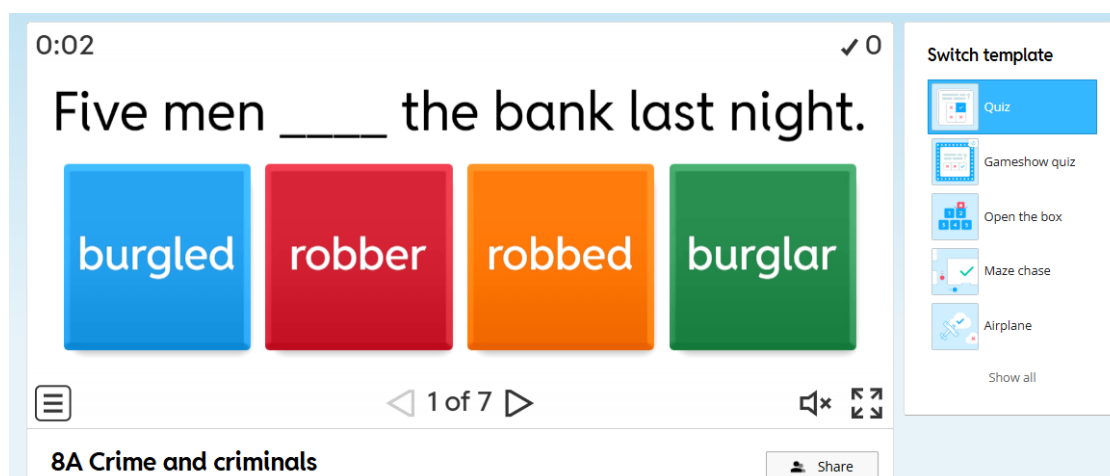

Рис. 1.2. Wordwall з теми «Crime and criminals»

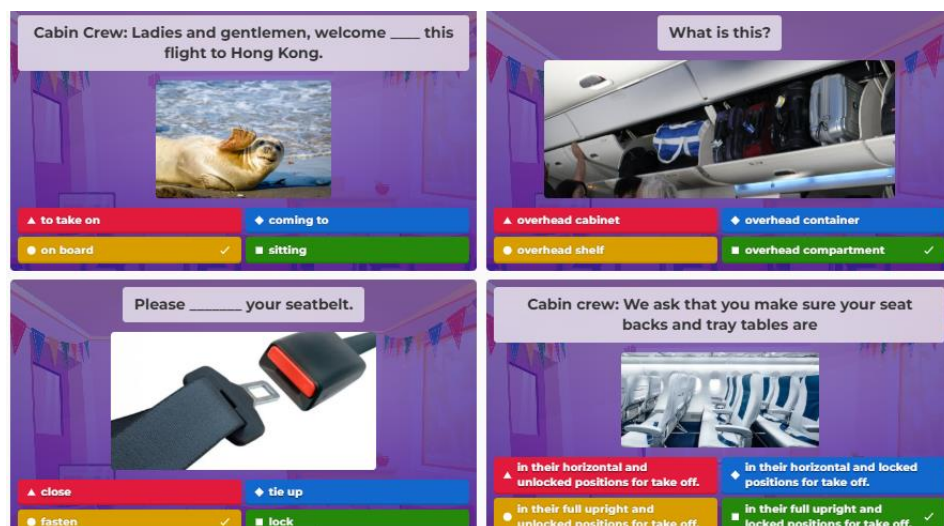

Рис. 1.3. Kahoot з теми «Air Travel»

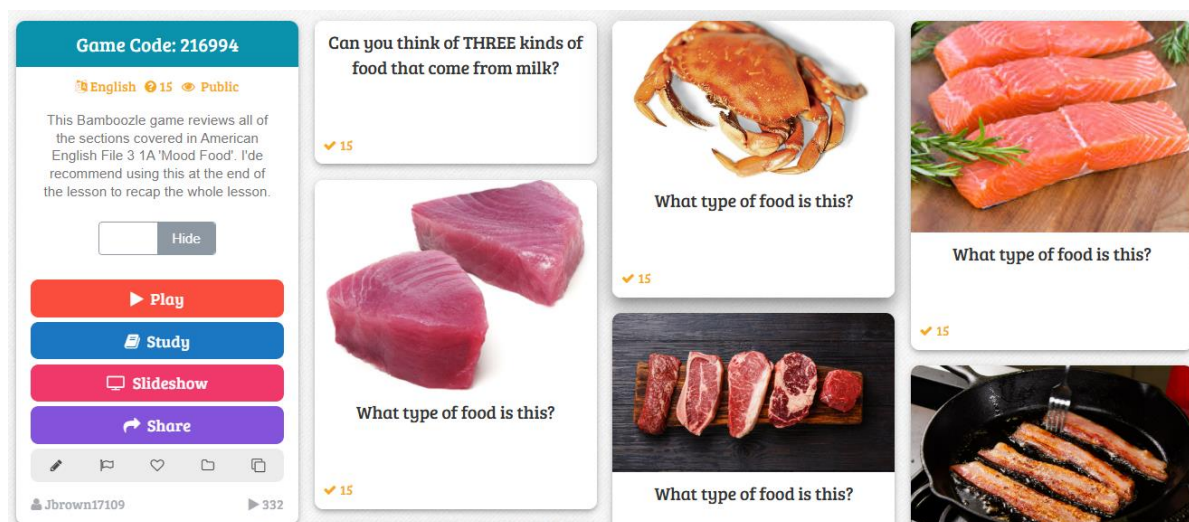

Рис. 1.4. Bamboozle з теми «Mood Food»